

M^m

BİLANÇO

TÜRMOB AYLIK YAYIN ORGANI • SAYI : 100 • ŞUBAT 2005 3.50 YTL (3.500.000.-TL)

1000 BİLANÇO

Ekonomik Rapor

Sahibi

Mehmet TİMUR

Genel Yayın Yönetmeni

Nail SANLI

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ali Ekber DOĞANOĞLU

Yayın Kurulu

Nail SANLI

Ali E. DOĞANOĞLU

Ahmet FETTAHOĞLU

Yıldız ÖZTÜRK

TÜRMOB

Basın Yayın Dağıtım İşletmesi

tarafından yayınlanmaktadır

Yayın Türü : Yaygın süreli

Adres

Gençlik Caddesi No:107

06570 Anıttepe - ANKARA

Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)

Fax: (0.312) 232 50 73

http: www.turmob.org.tr

e-mail:alid@turmob.org.tr

Baskı

Fersa Matbaası

(0.312) 278 43 56

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı

Bilanço Dergisi'ne aittir.

Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya

tamamı alıntı yapılamaz

Bilanço'nun 100'üncü sayısı

Bilanço Dergimiz, bu ay 100'üncü sayısı ile sizlerin karşısında. Süreli yayınlarda yayınların kalitesi ve sürekliliği iki temel koşuldur. Bilanço Dergimiz bu iki özelliği de koruyarak önemli bir dönüm noktasına ulaştı. Süreli yayıncılıkta, yüzlerle ifade edilen rakamların büyük önemi vardır. Geriye baktığımızda ciltler dolusu çalışmayla, geçmişten geleceğe önemli bir bilgi aktarımı sağladığımızı görüyoruz. Türkiye'deki ve dünyadaki ekonomik gelişmeleri, haber, yorum ve analiz şeklinde sizlerin istifadesine sunuyoruz.

Bilgi ve referans kaynağı olarak tasarlanan Bilanço Dergisi, bu görevini bugüne kadar başarıyla yerine getirdi ve getirmeye devam edecek.

Dergimiz; milletvekilleri, bürokratlar, meslektaşlarımız, akademisyenler ve medya mensupları tarafından ilgi ile takip ediliyor. Dergimizde yer alan haber ve araştırmalar bir çok platformda referans olarak gösteriliyor. Ulusal medyamız zaman zaman Bilanço'da yer alan haberleri sayfalarına aktarıyor. Bilanço 100'üncü sayısı ile dalya dedi, temennimiz nice dalyalara ulaşmasıdır.

TÜRMOB yayıncılık alanında başarılı bir noktaya geldi. Süreli yayınlarımızın yanı sıra, yayınladığımız kitaplarda kütüphaneleri doldurup taşıracak bir hacme ulaştı. Yayınladığımız 260 kitapla, meslektaşlarımızın bilgi taleplerine cevap vermeye çalışıyoruz.

TÜRMOB yayınları sadece hacmiyle değil, güvenilirliği ve niteliği ile de oldukça saygın bir konuma gelmiştir.

Yayın çıkartmaktan daha önemlisi saygın ve güvenilir olmaktır. Bu başarıyı hep birlikte elde ettiğimiz bilincindeyiz, daha da başarılı çalışmalara yine hep birlikte imza atacağız.

Dergimizin bu sayısında da ilgi ile okuyacağımızı umduğumuz haber ve araştırmalara yer verdik. Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle...

Nail SANLI
Genel Sekreter

Artan oranlı vergileme tarihe mi gömülüyor?

Küreselleşmenin getirdiği yoğun uluslararası rekabet ve doğrudan ya da portföy yatırımı şeklinde yabancı sermaye yatırımlarının ulaştığı devasa boyut beraberinde giderek ivme kazanan bir vergi rekabeti getirdi. Gelişmiş, gelişmekte olanı, yeni yükseleni dahil hemen her ülke artık, rekabet gücünü arttırmak ve yabancı sermaye çekebilmek için vergi yükünü azaltıcı önlemler alıyorlar.

Ocak ayı başından itibaren iki ülke daha, kişisel ve kurumsal kazançlar üzerinde tek oranlı vergi uygulayan ülkeler safına katıldı. Romanya'da yeni seçilen cumhurbaşkanı ile başbakanın, seçim kampanyalarında seçmenlere karşı buldukları vaatleri yerine getirmek hususunda ne kadar samimi olduklarını göstermek istercesine, bu ülkede geçen yılın sonuna kadar yürürlükte bulunan vergi sisteminin yaklaşık yüzde 95'i, rekor sayılabilecek bir süre içinde iptal edilerek tek oranlı vergi uygulamasına geçildi. Romanya daha evvelce yüzde 18 ile yüzde 40 arasında değişen beş basamak halindeki gelir vergisi ile yüzde 25 oranındaki kurumlar vergisini iptal ederek, bireysel ve kurum-

sal gelirler üzerinden tek basamak halinde yüzde 16 oranında vergi uygulamasına geçti. Benzer şekilde Gürcistan Parlamentosu da yine Ocak ayı başından itibaren geçerli olmak üzere bireysel ve kurumsal gelirler üzerine yüzde 13 oranında tek oranlı vergi uygulamasını getirdi.

Bu ülkeler, Avrupa'da hali hazırda üyelerini, bu alanda başı çeken Estonya ile Litvanya, Rusya, Sırbistan, Ukrayna ve Slovakya'nın oluşturduğu tek oranlı vergi uygulayıcısı ülkeler kulübünün yeni üyelerini oluşturuyorlar.

Geçmişte iktisadi düşüncenin gelişme süreci içinde vergilerin müterakki ya da tek oranlı yahut azalan oranlı olup, olmaması konusu maliyeciler, ekonomistler, siyasiler, devlet adamları ve diğer

sosyal bilimciler tarafından yıllarca yoğun biçimde tartışıldı ve sosyal adalet kavramını ön planda tutan bir düşüncenin daha baskın çıkması sonucu, gelir dağılımı üzerinde düzeltici etkide bulunması nedeniyle artan oranlı - müterakki vergi sistemleri, benimsenen iktisadi sistem ne olursa olsun, hemen tüm ülkelerde genel kabul gördü. Teorik düzeyde, gelirin azalan marjinal faydası, artan oranlı bir verginin uygulanması için tutarlı bir zemin oluşturuyordu. Ancak tüm dünyada ülkeler arasında vergilendirme alanında yaşanmaya başlanan yoğun rekabet, artık ülke yönetimlerinin dikkatinin, sosyal adalet ve adil gelir bölüşümü gibi kavramlardan, yabancı sermaye çekme ve daha hızlı büyüme gibi

alanlara yönlendirilmesi sonucunu doğurdu.

Hernekadar oldukça uzun bir süredir ekonomistler daha geniş bir mükellef grubunu kapsayan düşük düzeyde ve tek oranlı, ayrıca muafiyet ve istisnalara yer vermeyen bir verginin daha uygun ve etkin olacağı konusunda büyük ölçüde ikna olmuşlardı ama, bu eğilim fiiliyata ancak geçtiğimiz son on yıl içerisinde konuldu. Düşük düzeyli ve tek oranlı vergi uygulamasının ilk kez, o güne kadar tüm ekonomik ve sosyal politikaların daha adil gelir dağılımı sağlamak üzere biçimlendirildiği Merkezi ve Doğu Avrupa'nın yakın geçmişe kadar komünist yönetim altındaki ülkelerinde başlatılmış olması anlamlı bir paradoks olarak dikkat çekici bir nitelik taşıyor. Ancak bu ülkeler bir vergi sisteminin kurulması işine aşağı yukarı ilk baştan başlıyorlardı ve bu açıdan hem en basit hem gerçekten etkili ve verimliliği yüksek bu sistemi benimsemeleri bu açıdan olağan karşılanabilir.

Tek oranlı düz vergi alanında bu güne kadar yaşanan gelişmeler şu şekilde özetlenebilir:

Estonya tek oranlı düz vergi uygulayan ilk ülke oldu. 1994 yılın-

da bütçe denkliliği sağlanması kaygısıyla yüzde 26 oranında görel olarak yüksek tek oranlı vergi uygulamasına geçildi ve sadece dağıtılan karlar vergilendirilecek şekilde, dağıtılmayan karlar üzerindeki vergiler kaldırıldı.

2005 yılında yüzde 24'e düşürülen vergi oranının 2007 yılında yüzde 20'ye düşürülmesi öngörülüyor.

Daha sonra Litvanya 1995 yılında yüzde 25 oranında tek oranlı, kademeli vergi uygulamasına geçti. Fakat bu alanda en cesur hamle Rusya tarafından 2000 yılında gerçekleştirildi ve daha evvelce üç kademe halinde yüzde 30'a kadar yükselen vergi sistemi iptal

edilerek, yüzde 13 oranında tek vergi uygulamasına geçildi. Kamu otoritesinin güçlenmesinin ve petrol fiyatlarındaki tırmanmanın da önemli katkıları olmakla beraber son dört yıldır Rusya ekonomisi hızlı bir büyüme seğiliyor. Vergi düzenlemesi sonrası dönemde, kişisel gelirler üzerinden alınan gelir vergisi, enflasyondan arındırılmış biçimde, 2001 yılında yüzde 25.2, 2002 yılında yüzde 24.6, 2003 yılında yüzde 15.2 ve 2004 yılı ilk yarısında da yüzde 16.0 oranında artış gösterdi.⁽¹⁾ Bu süreçte kişisel gelirler üzerinden alınan gelir vergisinin konsolide bütçe gelirleri içindeki payı 2000 yılındaki yüzde 12.1 düzeyinden 2003 yılı sonunda yüzde 17.0'ye yükseldi ve Kurumlar Vergisi ve KDV'den sonra üçüncü sıraya tırmandı.

2003 yılında Sırbistan kişisel ve kurumsal gelirler üzerine yüzde 14 oranında tek oranlı düz vergi uygulamasına geçerken, bir sonraki yıl Ukrayna yüzde 10.0 ile yüzde 40.0 arasında değişen beş kademeli sistemi terk ederek yüzde 13 oranında tek oranlı vergi sistemini benimsedi. Diğer taraftan adı geçen ülkede 2005 yılında, temettüleri ve banka mevduat faiz gelirleri üzerine ise daha düşük oranda, yüzde 5.0 ora-

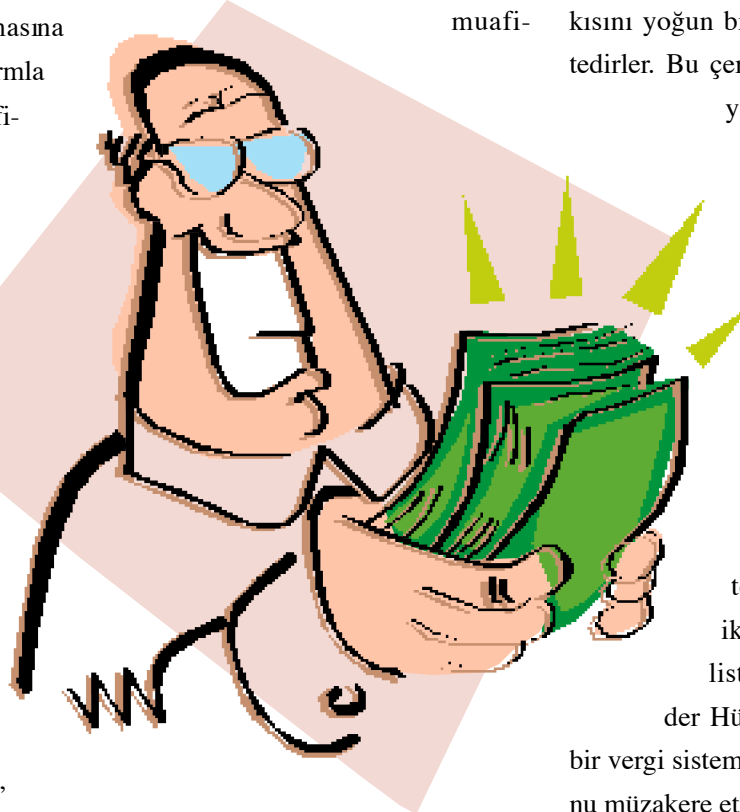
(1) The Wall Street Journal Europe, 12 Ocak 2005, S. A6.

BİLANÇO

nında vergi uygulamasına geçildi. 2004 yılında Slovakya, yüzde 25 oranındaki Kurumlar Vergisini ve yüzde 10 ile yüzde 38 arasında değişen beş kademeli gelir vergisi sistemini yürürlükten kaldırarak, kişisel ve kurumsal gelirler üzerine yeknesak yüzde 19 oranında vergi uygulamasına geçti. Söz konusu reformla Slovakya, 90 adet muafiyet, vergiye tabi olmayan 19 adet gelir kaynağı ve özel vergi hadlerine tabi 27 adet özel gelir türü içeren, eski karmaşık vergi sistemini büyük ölçüde sadeleştirmiş oldu. Bugünkü sistemde Kurumlar Vergisinin ödenmesi ile birlikte, pay sahipleri tarafından elde edilen temettü gelirleri vergiden muaf hale geliyor.

Çek Cumhuriyeti ve Polonya gibi diğer bazı Doğu-Avrupa ülkelerinde de özellikle muhalefet partileri tarafından tek oranlı düz vergiye geçilmesi yolunda niyet belirtiliyor ve iktidara gelmeleri halinde yüzde 15 oranında tek oranlı vergi uygulamasına gidecekleri yolunda vaatte bulunuluyor.

Uygulandığı ülkelerde yol açtığı olumlu sonuçlarla tek oranlı düz vergi sistemi, bu güne kadar iktidar sahiplerince korunmasına çalışılan toplum kesimleri için vergi sistemini kullanarak ayrıcalıklar sunmaya çalışmış ve bu nedenle muafi-

yet, istisna, vergi oranı farklılığı ve vergi iadeleriyle karmaşık bir vergi sistemi oluşturmuş olan gelişmiş ülkeler üzerinde de, mevcut sistemin ıslahı yolunda ihmal edilemeyecek bir baskı oluşturmuştur. Örneğin George W. Bush yeni başladığı ikinci hizmet döneminin gündemine vergi sisteminin daha basit hale getirilmesini de almıştır. Diğer taraftan Batı Avrupa ekonomileri, sadece dü-

şük işgücü maliyetlerinden değil, fakat aynı zamanda kendilerine daha iyi çalışma koşulları sağlayan ülkelerdeki daha basit ve düşük oranlı vergi sistemlerinden de faydalanmak amacıyla ülkeden kaçan sermayenin ve kaybedilen istihdam olanaklarının baskısını yoğun biçimde hissetmektedirler. Bu çerçevede Finlandiya, İspanya ve Almanya zikredilebilir. İspanya'da Zapatero Hükümeti halen, tek oranlı bir vergi sistemi üzerinde ciddi çalışmalar yürütmektedir. Almanya'da iktidardaki sosyalist Gerhard Schröder Hükümeti tek oranlı

bir vergi sistemine geçiş konusunu müzakere etmektedir. 2004 yılı Temmuz ayında Almanya Maliye Bakanlığı'nca düzenlenen ve 29 akademisyenin katıldığı bir panelde tüm kişisel ve kurumsal gelirler üzerine yüzde 30 düzeyinde tek oranlı bir vergi konulması yolunda öneri getirilmiştir. Önerilen bu sistem, uygulamaya konulması halinde, halen müte- rakki ve oranı yüzde 45'e kadar ulaşan kişisel gelir vergisi ile fiili oranı yüzde 38.3 olan kurumlar vergisinin yerini alacaktır.

Vergi gelirleri reel olarak geriledi

2004 yılı konsolide bütçe sonuçlarına göre vergi gelirleri reel olarak geriledi. Bir önceki yıla göre gelir vergisi yüzde 4.34 ve kurumlar vergisi yüzde 7.79 oranında reel olarak gerileme gösterdi. Bütçe hedeflerinin tutmasında vergi dışı gelirlerdeki yüksek oranlı artış etkili oldu.

Maliye Bakanlığı 2004 yılı konsolide bütçe uygulama sonuçlarını açıkladı. 2004 yılında konsolide bütçe giderleri 140 katrilyon lira oldu. 56 katrilyon lira konsolide bütçede faiz gideri oluşurken, faiz dışı giderler 84 katrilyon lira oldu. 2004 yılında sosyal güvenlik kurumlarına bütçeden 19 katrilyon lira kaynak aktarıldı. Konsolide bütçe gelirleri ise 110 katrilyon lira olarak gerçekleşti. Bu gerçekleşmenin 90 katrilyon lirası vergi gelirleriyle sağlandı. Vergi dışı gelirler ise 13 katrilyon liralık hedefe karşılık 17 katrilyon lira olarak gerçekleşti. 2004 yılı için 45 katrilyon 836 trilyon lira bütçe açığı öngörülmüştü, giderlerin kısılması ve gelirlerde yaşanan artış sonucu bütçe açığı 30 katrilyon 313 trilyon lira olarak gerçekleşti. Maliye tanımı faiz dışı fazla ise 20 katrilyon 214

trilyon lira olarak hedeflenmesine karşın 5 katrilyon 961 trilyon lira artışla, 26 katrilyon 175 trilyon lira olarak gerçekleşti.

Vergi gelirleri geriledi

2004 yılı konsolide bütçe uygulama sonuçlarına göre vergi gelirleri reel olarak geriledi. Vergi gelirleri 2004 yılında hedefin 1.2 katrilyon lira üzerinde artışla 90 katrilyon 93 trilyon lira olarak gerçekleşti. Vergi gelirleri nominal olarak bir önceki yıla göre yüzde 6.85 artış gösterirken, TÜFE artışı baz alındığında reel olarak yüzde -2.25 oranında bir önceki yıla göre gerileme kaydetti.

Vergi gelirlerinin temelini oluşturan gelir vergisi, kurumlar vergisi, mal ve hizmetlerden alınan vergiler ile dahilde alınan KDV reel olarak gerileme gösteren vergi kalemleri oldu.

Gelir vergisi reel olarak yüzde

5.53, kurumlar vergisi yüzde 7.79, mal ve hizmetlerden alınan vergiler yüzde 13.7 ve dahilde alınan KDV yüzde 30 oranında bir önceki yıla kıyasla reel olarak geriledi.

Özel tüketim vergisi, yüzde 6.93, dış ticarettten alınan vergiler yüzde 23.1, ithalde alınan KDV yüzde 22.9 ve vergi dışı normal gelirler yüzde 52.6 oranında reel olarak artış gösterdi. Bu artışlar bütçe hedeflerinin tutmasında önemli bir paya sahip oldu.

Gelir ve kurumlar vergisinde yaşanan reel gerileme ile mal ve hizmetlerden alınan dolaylı vergilerin reel olarak gerilemesi 2004 yılında ekonomik gelişme anlamında önemli bir göstergesi oluşturuyor.

İthalatın yoğun olarak yaşandığı 2004 yılında, ithalat rakamları konsolide bütçeye de yansdı. Dış ticarettten alınan vergiler ile ithal-

BİLANÇO

de alınan KDV reel olarak ciddi artış gösterdi.

2004 yılı bütçe uygulama sonuçları ekonomideki canlanmanın iç piyasadan daha çok dış piyasa etkenleriyle gerçekleştiğini gösteriyor.

Bütçenin gider bölümünü oluşturan harcamalarda da reel olarak gerileme yaşandı. 149 katrilyon 945 trilyon lira olarak hedeflenen harcamalar 140 katrilyon 200 trilyon lira olarak gerçekleşti. Böylece bütçe harcamaları reel olarak yüzde 8.69 gerilemiş oldu. Faiz oranlarının gerilemesi bütçe

giderlerinin azalmasında önemli rol oynadı. 2004 bütçesinde faiz gideri olarak 66 katrilyon lira hedeflenirken gerçekleşme 56 katrilyon liraya düştü.

Faiz giderlerinin hedeflenen harcamalardan 9 katrilyon 562 trilyon lira daha az gerçekleşmesi bütçe giderlerinin başlangıç ödeneğinin altında kalmasına sebep oldu.

2004 yılında gerçekleşen 140 katrilyon 200 trilyon liralık harcamaların yüzde dağılımına baktığımızda en büyük pay yüzde 40 ile faiz giderlerine ait oldu. Personel giderlerinin payı yüzde 20.6, mal

ve hizmet alımlarının bütçe giderleri içinde payı yüzde 8.9 oldu. Cari transferler ise bütçe giderlerinin yüzde 19.7'sini oluşturdu.

Vergi gelirleri içerisinde gelir vergisinin payı yüzde 19.8, kurumlar vergisinin payı ise yüzde 9.6 olarak gerçekleşti.

Dahilde alınan mal ve hizmet vergilerinin temelini oluşturan KDV ve ÖTV'nin genel vergi gelirleri içerisindeki payı yüzde 46 olarak gerçekleşti. Dış ticaretten alınan vergiler ise vergi gelirlerinin yüzde 19'unu oluşturdu.

Bütçe Gerçekleşmeleri

Bazı Konsolide Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	Ocak-Aralık (Trilyon)			Reel Artış (Enflasyondan Arındırılmış)*	2004 Yılı Bütçe Hedefi
	2003	2004	Artış (yüzde)		
Gelirler	100.250	109.887	9.61	0.26	104.109
Genel Bütçe Gelirleri	98.559	108.074	9.65	0.30	103.309
Vergi Gelirleri	84.316	90.093	6.85	-2.25	88.893
Gelirden Alınan Vergiler	25.716	26.558	3.27	-5.53	25.210
Kurumlar Vergisi	8.645	8.715	0.80	-7.79	8.531
Mal ve Hizmetlerden Alınan V.	43.927	41.406	-5.73	-13.7	43.439
Dahilde Alınan KDV	15.390	11.760	-23.5	-30.0	13.320
Dış Ticaretten Alınan Vergiler	12.579	16.936	34.6	23.1	15.382
İthalde Alınan KDV	11.642	15.657	34.4	22.9	14.346
Vergi Dışı Normal Gelirler	10.223	17.065	66.9	52.6	13.913

*Hesaplama TÜFE yüzde 9.32 olarak alınmıştır.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu:

Muhasebe Standartlarını yayınlamaya başladı

2005 yılından sonra başlayan hesap dönemleri için geçerli olmak üzere üç muhasebe standardı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girdi. 17 standardın birinci taslak metinleri ve 16 standardın ikinci taslak metinleri görüşe sunuldu.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından hazırlanan üç standart Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girdi. Standartlar Aralık 2005’den sonra başlayan hesap dönemleri için geçerli olacak.

16 Ocak 2005 tarih ve 25702 sayılı Resmi Gazete’de Finansal Tabloların Hazırlanma ve Sunulma Esaslarına İlişkin Kavramsal Çerçeve Hakkında Tebliğ ile Türkiye Muhasebe Standardı (TMS-1) Finansal Tabloların sunuluş standardı yayınlandı.

Finansal Tabloların Sunuluş Standardı, işletmenin genel amaçlı fi-

nansal tablolarının önceki dönemin finansal tablolarıyla ve diğer işletmelerin finansal tablolarıyla karşılaştırılmasına olanak verecek biçimde sunulması için gerekli olan temel unsurları Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına uyumlu olarak açıklıyor.

15 Ocak 2005 tarih ve 25701 sayılı Resmi Gazete’de Türkiye Muhasebe Standardı (TMS-2) Stoklar Standardı, stoklarla ilgili muhasebe işlemlerini açıklamakta.

Stok maliyetlerinin, net gerçekleştirebilir değere indirgemeyi de içerecek, nasıl saptanacağını ve gidere

dönüşeceğini açıklıyor. 18 Ocak 2005 tarihli ve 25704 sayılı Resmi Gazete’de Türkiye Muhasebe Standardı (TMS-7) Nakit Akış Tabloları yayınlandı. İşletmeler bu standarda göre nakit akış tablosu hazırlayacak ve finansal tabloların hazırlandığı her dönem için finansal tabloların ayrılmaz parçası olarak sunulacak.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, ilgililerin kullanımı için hazırlanan ve sunulan finansal tabloların tabi olacakları usul ve esasları belirleyen kavramsal çerçeveyi de kabul ederek yayınlanmak üzere sundu.

BİLANÇO

Kurul tarafından görüşe sunulan ikinci taslak metinler şöyle;

- ✓ Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar
- ✓ İnşaat Taahhütleri
- ✓ Finansal Bilgilerin Bölümlere Göre Raporlanması
- ✓ Maddi Duran Varlıklar
- ✓ Kiralama İşlemleri
- ✓ Hasılat
- ✓ Devlet Bağışlarının Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Kamuya Açıklanması
- ✓ Kur Değişiminin Etkileri
- ✓ Borçlanma Maliyetleri
- ✓ Emeklilik Sosyal Yardım Planlarının Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması

- ✓ Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar
- ✓ İştiraklerdeki Yatırımlar
- ✓ Hiper Enflasyonist Ekonomilerde Finansal Raporlama
- ✓ Bankalar ve Benzeri Finansal Kuruluşlara Ait Finansal Tabloların Kamuya Açıklanması
- ✓ İş Ortaklıklarındaki Katılım Payları
- ✓ Ara Dönem Finansal Raporlama.

Kurul tarafından görüşe sunulan birinci taslak metinler ise;

- ✓ Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama
- ✓ Satışlar ve Diğer Olağan Gelirler
- ✓ Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

- ✓ Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Aktifler
 - ✓ Kur Değişim Etkilerinin Muhasebeleştirilmesi
 - ✓ Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi
 - ✓ Dönem Net Karı veya Zararı, Temel Hatalar ve Muhasebe Politikalarında Değişiklikler
 - ✓ Konsolide Finansal Tablolar
 - ✓ İştiraklerdeki Yatırımların Muhasebeleştirilmesi
 - ✓ Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Sözleşmeleri
 - ✓ Finansal Bigilerin Bölümlere Göre Raporlanması
 - ✓ Banka ve Benzeri Finansal Kuruluşların Finansal Tablolarının Kamuya Açıklanması
 - ✓ Durdurulan Faaliyetler
 - ✓ Maddi Duran Varlıklar
 - ✓ Maddi Olmayan Duran Varlıklar
 - ✓ Kurum Kazancı Üzerinden Hesaplanan Vergiler
 - ✓ Varlıklarda Değer Düşüklüğü.
- Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) ile müşterek bir resmi çeviri çalışmasına başladı. Kurul uluslararası standartlarını çevirerek kullanıcıların istifadesine sunacak.

Borç stoku 316 katrilyona ulaştı

Konsolide bütçe toplam borç stoku 2004 sonu itibariyle 316 katrilyon liraya ulaştı. 2003 yılı sonunda 283 katrilyon lira olan borç stoku bir yıllık süreçte yüzde 11.6 oranında artış gösterdi.

Türkiye konsolide bütçe borç stokundaki hızlı artış eğilimini kırdı. 2004 yılında stok yüzde 11.6 oranında artış gösterdi. Bu artışla konsolide bütçe borç stoku 316 katrilyon liraya yükseldi.

Borç stokunun 185 katrilyon lira tutarındaki kısmı Türk Lirası cinsinden, 122 katrilyon lirası döviz cinsinden ve geriye kalan 9 katrilyon lira tutarındaki kısmı ise dövizle endeksli borçlardan oluşuyor. 2004 sonu itibariyle toplam borç stokunun yüzde 44.6'sı piyasaya, yüzde 26.4'ü ise kamu kesimine olan iç borçlardan oluşurken, dış borçların ağırlığı yüzde 29 olarak gerçekleşti.

İç borç stoku

2004 yılı sonu iç borç stoku 225 katrilyon lira olarak gerçekleşti. Aralık ayı içerisinde toplam 11 katrilyon liralık anapara ödemesine karşılık, 12 katrilyon lira tutarında borçlanma gerçekleştirildi. İlgili dönemde TL'nin dolar karşısında değer kazanmasından dolayı iç

borç stoku toplam 2,7 katrilyon lira tutarında azaldı. İç borç stoku 2004 yılında yüzde 16 artış gösterdi.

Dış borç stoku

2004 yılı sonu itibariyle dış borç stoku 68,4 milyar dolar olarak gerçekleşti. Dış borç stokunda bir yıllık süreçte yüzde 8 artış yaşandı. Türk Lirası bazında ise dış borç stoku yüzde 3.3 artış gösterdi.

Hazine garantili borçlar

Hazine garantili dış borç stoku, 2004 eylül sonu itibariyle 2004 haziran sonuna göre 38,6 milyon dolar tutarında azalarak 5,3 milyar dolar olarak gerçekleşti.

2004 yılı üçüncü üç aylık dönem içerisinde Kamu İktisadi Teşebbüsleri, Yerel Yönetimler ve Bütçe Dışı Fonlar'a ait Hazine garantili borç stoklarında sırasıyla 85,2 milyon, 53,1 milyon ve 20,2 milyon dolar tutarında azalış ve Kalkınma ve Yatırım Bankaları'na ait Hazine garantili borç stokunda ise 119,9 milyon dolar tutarında artış gerçekleşti.

2004 eylül sonu itibariyle Hazine garantili dış borç stoku içinde en büyük pay, yüzde 52,6 ile Kamu İktisadi Teşebbüsleri'ne ait.

2004 eylül sonu itibariyle hazine garantili dış borç stokunun vade yapısı incelendiğinde, en büyük pay yüzde 40,1 ile 5-10 yıl vadeli borçlara aittir. 10 yıldan uzun vadeli borçların payı yüzde 31,8, 1-5 yıl vadeli borçların payı yüzde 21,6 ve 1 yıldan kısa vadel borçların payı ise yüzde 6,5 olarak gerçekleşti.

2004 yılı nakit gerçekleştirmeleri

2004 yılında nakit bazda toplam 106,7 katrilyon lira gelir elde edildi. 82,3 katrilyon lira faiz dışı harcama yapıldı ve 24,4 katrilyon lira faiz dışı fazla oluştu. Toplam 54,2 katrilyon lira faiz ödemesinden sonra Hazine nakit dengesi 29,8 katrilyon lira açık verdi.

Bu gelişmeler sonucunda, 2004 yılında nakit açığı net borçlanma ile finanse edildi. Aynı dönemde kasa/banka hesaplarında 944 trilyon lira değişim meydana geldi.

BİLANÇO**Konsolide Bütçe Toplam Borç Stoku (1) (2)**

	2001	2002	2003	2004
Konsolide Bütçe				
Alacaklıya Göre	177.9	242.7	282.9	316.2
İç Borç Stoku	122.2	149.9	194.4	224.5
Piyasa	41.5	70.8	101.8	141.1
Kamu Kesimi	80.6	79.1	92.6	83.3
Dış Borç Stoku	55.7	92.8	88.5	91.7
Kredi	26.8	55.0	51.0	51.9
Uluslararası Kuruluşlar	9.2	33.7	32.8	35.2
(IMF Kredisi)	(0.7)	(22.8)	(23.4)	(24.8)
Hükümet Kuruluşları	9.2	11.1	9.7	8.7
Ticari Bankalar	8.4	10.3	8.5	8.0
Tahvil	29.0	37.8	37.5	39.8
(Milyar USD)				
Konsolide Bütçe				
Alacaklıya Göre	123.6	148.5	202.7	235.6
İç Borç Stoku	84.9	91.7	139.3	167.3
Piyasa	28.8	43.3	72.9	105.2
Kamu Kesimi	56.0	48.4	66.4	62.1
Dış Borç Stoku	38.7	56.8	63.4	68.4
Kredi	18.6	33.7	36.6	38.7
Uluslararası Kuruluşlar	6.4	20.6	23.5	26.2
(IMF Kredisi)	(0.5)	(13.9)	(16.7)	(18.4)
Hükümet Kuruluşları	6.4	6.8	6.9	6.5
Ticari Bankalar	5.8	6.3	6.1	6.0
Tahvil	20.1	23.1	26.8	29.7
(%, Yüzde)				
Konsolide Bütçe				
Alacaklıya Göre	100	100	100	100
İç Borç Stoku	69	62	69	71
Piyasa	23	29	36	45
Kamu Kesimi	45	33	33	26
Dış Borç Stoku	31	38	31	29
Kredi	15	23	18	16
Uluslararası Kuruluşlar	5	14	12	11
(IMF Kredisi)	(0)	(9)	(8)	(8)
Hükümet Kuruluşları	5	5	3	3
Ticari Bankalar	5	4	3	3
Tahvil	16	16	13	13

(1) Geçici

(2) Dönem sonu ABD Doları döviz alış kuru ile TL'na çevrilmiştir.

2005'de Hazine 173 milyar YTL borçlanacak

Hazine 2005 yılında 173 milyar YTL borçlanma yapılmasını hedefledi. Toplam borç servisi 200 milyar YTL olacak bunun 153 milyar YTL'si anapara, 48 milyar YTL'si faiz ödemelerinden kaynaklanacak. İç borçlanmanın mali piyasalara baskısının ise 2005 yılında daha da azalması bekleniyor.

Hazine Müsteşarlığı 2005 yılı borçlanma programını açıkladı. 2005 yılında 176,5 milyar YTL iç ve 23,8 milyar YTL dış olmak üzere toplam 200,3 milyar YTL borç servisi yapılması hedeflendi.

Toplam borç servisinin 152,5 milyar YTL'si anapara, 47,8 milyar YTL'si ise nakit bazlı faiz ödemelerinden oluşacak.

2005 yılında, nakit bazlı faiz dışı fazlanın program hedefleriyle uyumlu olarak 25,5 milyar YTL, özelleştirme gelirlerinden sağlanacak kaynağın ise 1,5 milyar YTL olması hedeflendi. Devirli/garantili borç geri dönüşlerinden ise 654 milyon YTL tutarında tahsilat yapılması beklenmekte. Böylece, toplam borçlanma dışı kaynakların 27,6 milyar YTL olması öngörüldü.

Borç servisi projeksiyonları ve borçlanma dışı kaynaklara ilişkin

hedefler çerçevesinde, 2005 yılında toplam 172,6 milyar YTL tutarında borçlanma yapılması öngörülmekte. Toplam borçlanmanın 18,2 milyar YTL'sinin dış borçlanma, 154,4 milyar YTL'sinin ise iç borçlanma yolu ile yapılması planlandı.

2005 yılında uluslararası sermaye piyasalarından tahvil ihracı yoluyla 5,5 milyar dolar tutarında borçlanma yapılması öngörüldü. Yeni Stand-by düzenlemesi kapsamında Uluslararası Para Fonu'ndan 4,2 milyar dolar, Dünya Bankası'ndan ise 900 milyon dolar olmak üzere, 2005 yılında toplam 5,1 milyar dolar tutarında program kredisi kullanımı hedeflendi. Bu yıl içinde kullanılması öngörülen proje kredisi tutarı 2 milyar dolar olarak saptandı.

176,5 milyar YTL tutarındaki iç borç servisine karşılık, 154,4 milyar YTL tutarında iç borçlanmaya gidilmesi sonucunda, 2005 yılında

iç borç çevirme oranının ortalama yüzde 87,5 olması bekleniyor.

2005 yılında da borç yönetimi, makul risk seviyesinde borçlanma maliyetinin azaltılması ve vadenin uzatılması hedefleri doğrultusunda yürütülecek. Bu amaçla enstrüman çeşitliliğinin artırılması çalışmalarına devam edilecek.

2005 Yılı Finansman Durumu (*)

	(Milyar YTL)
	2005 (Prog.)
I- Toplam Borç Servisi	200,3
Anapara	152,5
Faiz	47,8
İç Borç Servisi	176,5
Anapara	135,8
Faiz	40,7
Dış Borç Servisi	23,8
Anapara	16,7
Faiz	7,1

Türkiye otomotivde pazar payını artırdı

Türkiye’de 2004 yılında 823 bin adet taşıt aracı üretildi. Türkiye üretim açısından dünyada 18’inci ve Avrupa’da 6’ıncılığa yükseldi. Otobüs üretiminde AB’de 3’üncü ve kamyon üretiminde 4’üncü sıraya yükseldi. 2004 yılında otomotiv sanayi ihracatı yüzde 54 artışla 10 milyar dolara yükseldi.

Türkiye otomotiv üretiminde dünya devlerinin arasına girdi. 2004 yılı üretiminde AB’nde Almanya, Fransa, İspanya, İngiltere ve İtalya’nın ardından altıncı sırada yer aldı. Türkiye üretim açısından dünyada ise 18’inci sıraya yükseldi.

Otomotiv Sanayicileri Derneği verilerine göre, 2004 yılında toplam 823 bin taşıt aracı üretildi. İç pazarda talebin canlanmasının yanında ihracatın da artarak devam etmesi, 2004 yılında üreti-

min artmasına neden oldu. 2004 yılı otomobil üretimi, 2003 yılına göre yüzde 52 oranında artarak 447 bin adet olarak gerçek-

leşti. 305 bin adet otomobil ihracatı gerçekleştirildi. 2003 yılında sektörde yüzde 52 olan kapasite kullanım oranı ise 2004 yılında yüzde 74 oldu.

Otomotiv sektöründe toplam ihracat 10 milyar dolara yükseldi. 2004 yılında, 2003 yılı ile kıyaslandığında, ana sanayii ihracatı yüzde 69 oranında artarak 6,9 milyon dolar, yan sanayi ihracatı ise yüzde 27 artarak 3 milyar dolara ulaştı.

Satışlar

2004 yılı otomobil satışları, 2003 yılına göre yüzde 99 oranında artarak 451 bin adet oldu. 10 yıllık ortalamaya göre yıllık otomobil pazarı 255 bin adet iken, 2004 yılında yüzde 76.9 artış ile 451 bin adet ile 10 yıllık ortalama değerinden daha yüksek bir düzeye ulaştı.

Mayıs ayına kadar ertelenmiş talebin geri dönüşü, hurdaya ayrılan araçlara uygulanan ÖTV indirim ve aylık yüzde 2 nin altına inen tüketici kredileri faizleri ile talep artışı devam etti. Ancak Mayıs ayında ÖTV indirimi yarıya indirildi ve tüketici kredisi faizleri yeniden yükseldi ve bundan sonra önemli oranda gerileyen aylık satışlar Aralık ayında filolarını yenileyen şirketlerin yeni araç alımı ile hareketlendi.

Filo satışlarının, bireysel müşteri satışlarına göre önemli oranda arttığı gözlemlendi.

2003 yılına göre, 2004 yılı toplam otomobil satışları yüzde 99, yerli otomobil satışları yüzde 90, ithal otomobil satışları ise yüzde 103 gibi daha yüksek bir oranda arttı. İthalatın pazar payı 2004 yılı Aralık ayında yüzde 64, 2004 yılında ise yüzde 69 gibi çok yüksek bir oranda gerçekleşti.

2004 yılı ithal otomobil satışları, 2003 yılına oranla AB ülkelerinden yüzde 92, Doğu Bloku ülkelerinden yüzde 77 ve Uzak Doğu ülkelerinden yüzde 286 oranında arttı.

2004 yılında, 2003 yılına göre toplam hafif ticari araç satışları yüzde 80, ithal hafif ticari araç

satışları yüzde 87 ve yerli hafif ticari araç satışları ise yüzde 75 gibi daha yüksek bir oranda artış gösterdi. İthalatın pazar payı 2004 Aralık ayında yüzde 55, 2004 yılında ise yüzde 45 oldu.

Üretimin yüzde 62'sini oluşturan, 508 bin dolayında taşıt aracı ihracatı yapıldı. 2003 yılına oranla yük ve yolcu taşıyan ticari araç üretimi 2004 yılında;

Minibüste	yüzde 107
B. Kamyonunda	yüzde 75
Kamyonette	yüzde 54
Midibüste	yüzde 46
K. Kamyonunda	yüzde 43
Otobüste	yüzde 16
	oranında arttı.

1993-2004 yılları arasındaki otomobil satışları

	Yerli	İthal	Toplam	İthalat (%)
1993	340,063	101,070	441,133	23
1994	200,947	28,216	229,163	12
1995	194,960	21,651	216,611	10
1996	182,239	57,479	239,718	24
1997	219,810	125,025	344,835	36
1998	204,054	111,536	315,590	35
1999	157,452	131,215	288,667	45
2000	207,739	258,987	466,726	55
2001	59,079	72,259	131,438	55
2002	35,519	55,096	90,615	61
2003	73,267	153,769	227,036	68
2004	139,541	311,668	451,209	69

Dolar nereye gidiyor?

2004 yılında Amerikan Doları hızlı bir değer kaybına maruz kaldı ve Euroya karşı değeri bugüne kadar tanık olunmamış bir düzeye gerilerken (1 Euro = 1.40 Dolara yaklaştı), Sterlin ve Kanada Dolarına karşı son 12 yılın, İsviçre Frankına karşı son 8 yılın ve Japon Yenine karşı da son 5 yılın en düşük değerini gördü.

Amerikan Merkez Bankası FED'in yayınladığı rakamlara göre, Dolar ticaret ağırlıklı olarak geçen yıl zarfın da yüzde 4.8 oranında değer yitirdi, Dolardaki değer kaybı, en değerli konumda olduğu 2001 yılı sonlarına göre yüzde 17'yi bulurken, 2002 yılı başından buyana değer kaybı ise, yine ticaret ağırlıklı bazda yüzde 26.8 oldu. Doların diğer paralara karşı değer kaybı sürecinde henüz bir durulma, sona erme belirtisi sezilmiyor ve beklenmiyor da.

Peki Dolar daha ne kadar değer kaybedecek? Ticaret ağırlıklı bazda değer kaybı en değerli olduğu konuma göre yüzde 50'yi bulana kadar. Bu görüşü iki seçkin ekonomist ileri sürüyor. Kaliforniya, Berkeley Üniversitesi'nden Maurice Obstfeld ve Harvard Üniversitesi'nden, IMF'nin eski Araştırma Bölüm Şefi Kenneth Rogoff.⁽¹⁾ Dolayısıyla bu ekonomistlere göre

Doların kaydedeceği daha çok mesafe var.

Peki Doların değer kaybetmesi gerçekten gerekiyor mu? Ders kitaplarına göre eğer bu ülke ABD olmasaydı, cari işlemler hesabı açığı ulusal gelirin yüzde 6'sına ulaşmış ve aynı zamanda yaklaşık aynı ölçüde bütçe açığı veren bir ülkede bilinen iktisat modeli çalışacak, ulusal para değer yitirecek, ithal mallarının fiyatları yükselecek, ihraç mallarının rekabet gücü artacak, tasarruflar yükselecek ve cari açık daralma eğilimi içine girecekti. Diğer taraftan artan maliyetlerin fiyatlar üzerindeki yükseltici baskısı enflasyonu arttıracak ve Merkez bankası faizleri yükseltmek durumunda kalacaktı. Yükselen faizlerin gayrimenkul dahil varlıklar üzerindeki olumsuz etkisi o güne kadar sermaye kazançları ile aşırı tüketimlerini sürdürmüş olan hane halklarını daha çok tasarrufa yönel-

tecek ve yatırımlar daralacaktı. Böylece cari işlemler hesabı açığı daralmaya başlayacaktı.

Ama söz konusu ülke ulusal parası dünyanın her yanında temel bir menkul kıymet, değer saklama aracı olarak kabul edilen ABD olunca işin rengi değişiyor. Şurası muhakkak ki ABD'nin mevcut savurganlığını, başkalarının sırtından gününü gün etme alışkanlığını sürdürmesi olanaksız gözüküyor. Bazıları bu durumu açıkça dile getiriyorlar. Örneğin FED'in Alan Greenspan'dan önce Başkanlığını üstlenmiş olan Paul Volcker Amerika'da önümüzdeki 5 yıl içinde bir para krizi çıkması ihtimalinin yüzde 75 olduğunu söylüyor.⁽²⁾

Zira ne ABD'nin kendisi ne de diğer ülkeler almaları gereken politika önlemlerini almadıkları için Amerika'nın hem cari işlemler hesabı açığı hem dış yükümlülükleri hızlı bir tempoyla yükseliyor. Bu

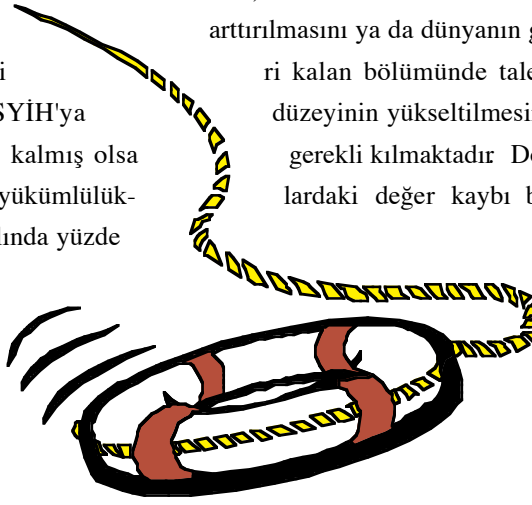
sürecin devam etmesi durumunda, cari işlemler hesabı açığının milli gelire oranının bir sonraki on yıllık dönemde yüzde 10'a ulaşabileceği ifade ediliyor. Bu ülkenin hali hazırda net dış yükümlülüklerinin Gayrisafi Yurtiçi Gelire oranı yüzde 23'e ulaşmış durumda, Goldman Sachs yatırım danışmanlığı şirketinin ekonomistlerine göre, cari işlemler açığının GSYİH'ya olan oranı yüzde 5'te kalmış olsa dahi, bu oran (net dış yükümlülükler / GSYİH) 2020 yılında yüzde 60'a ulaşacak.⁽²⁾ Ve ABD yalnız başına, cari işlemler hesabı fazlası vermekte olan Japonya, Çin, Almanya ve diğer ülkelerin yaptığı tasarrufların yüzde 75'ini tüketiyor. İşin daha da olumsuz yanı, Amerika'nın diğerlerinin yaptığı bu tasarrufları yatırım amaçlı değil de tüketim harcamaları için kullanması.

ABD'nin eski hazine bakanı Larry Summers, ülkesinin net tasarruf oranının halen yüzde 1.5'e düşmüş olduğunu ve bu rakamın 80'li yıllardaki ve 90'ların başındaki düzeyin yarısı olduğunu ve cari işlemler hesabındaki bozulmanın artan yatırımlardan değil yükselen tüketim harcamalarından kaynaklandığını ifade ediyor⁽³⁾

Bu ekonomik koşullar altında ekonomistlerin çoğu, cari işlemler açığının kapatılması veya en azından düşürülmesi için Doların ne kadar değer kaybetmesi gerektiği üzerinde duruyorlar. Halbuki Obstfeld ve Rogoff'a göre Amerika'nın cari işlemler hesabı açığı, bu ülkenin yetersiz düzeyde olan iç tasarruf haddini yansıtmaktadır ve bu nedenle cari işlemler hesabı açığının kapatılması, Amerikan tasarruf haddinin artırılmasını ya da dünyanın geri kalan bölümünde talep düzeyinin yükseltilmesini gerekli kılmaktadır. Dolarlardaki değer kaybı bu

açığı kapanacak şekilde iç piyasalarda talebi arza eşit kılmak üzere ticaret konusu olan ve ticaret konusu olmayan malların görece fiyatlarının ne ölçüde değişmesi gerektiği üzerinde durmaktadırlar. Netice olarak Obstfeld ve Rogoff işsizlik haddinde bir yükselme olmaksızın iç piyasada denge sağlanabilmesi için ticaret konusu olmayan malların tüketiminin, ticaret konusu olan malların (ithal malları ve ihraç olanağı olan yerli üretim malları) tüketimine göre artmasını gerekli görmektedirler. Dolayısıyla bu durum ticaret konusu olmayan malların fiyatlarında bir düşüş ve ticaret konusu malların fiyatlarında bir artış meydana gelmesini zorunlu kılmaktadır. Bu da Doların reel kuruunun düşmesi anlamına gelmektedir. Yukarıda da ifade edildiği üzere yazarlar, Doların değerinde, geçmişte bulunduğu en değerli konuma göre yüzde 50 dolayında bir düşüş meydana gelmesi gerektiğini ileri sürmektedirler.

IMF tarafından Eylül ayı verilerine göre yapılan tahminlere göre 2004 yılında ABD'nin cari işlemler açığının 630 milyar Dolara ulaşması beklenmektedir. Financial Times'dan Martin Wolf'un⁽⁴⁾ bildirdiğine göre, bu açığı finanse etmesi için Amerika'ya fon sağlayan başlıca ülkeler Japonya (159 milyar Dolar), Avrupa (Euro Bölgesi, Danimarka, Norveç ve İsveç dahil) (138 milyar Dolar), Orta-Doğu

BİLANÇO

(104 milyar Dolar) ve Japonya dışı Asya ülkeleri (154 milyar Dolar) olmuştur. Ve yazara göre

Bu durum tarihteki, ülkeden ülkeye en büyük yardım programını oluşturmaktadır. Ayrıca şu anda Amerika'nın brüt dış yükümlülükleri yıllık ihraç gelirlerinin 11 katını, net yükümlülükleri ise 3 katını bulmaktadır. Bu son rakam ekonomik krizlerin sarstığı Arjantin ve Brezilya gibi ülkelerin rakamlarıyla aşağı, yukarı aynıdır

Eğer bu makro ekonomik veriler bir başka ülkeye ait olsa idi, o ülke gerçekten önemli sorunlarla ve hatta ciddi bir ekonomik krizle karşı karşıya bulunacaktı. Özel yatırımcıların Amerikan menkul kıymetlerine yatırım arzusunda bir yaşlama sezilense de, (2001 yılından buyana net doğrudan dış yatırımlar ve portföy yatırımı toplamı negatif bakiye veriyor) başta Asya ülkeleri olmak üzere cari işlem fazlası veren hükümetler tasarruflarını Amerikan Hazine bonolarına (getirisi düşük ve Doların değer kaybı ve faizlerin yükselmesi sonucu büyük değer kayıplarına uğrayacak oldukları halde) yatırmaya devam ediyorlar? (Dolarda yüzde 40 oranında bir değer kaybı Çin'in döviz rezervlerinin toplam değerinde 200 milyar Dolar eşdeğeri bir azalmaya neden olacak) Sorun burada düğümleniyor. Varılacak

sonucu şimdiden söylemek gerekirse, şu anda Amerika küresel büyümenin motoru durumunda ve bunu, başkalarından aldığı borçla sürdürmekte olduğu, gücü üstündeki tüketim harcamalarıyla sağlıyor.

Amerika'da cari işlemler açığının düşürülmesine yönelik Dolar değerindeki bir düşme neden olacağı enflasyon ve faiz artışı, varlık değer azalışı ile tüketim ve yatırım harcamalarının kısılması sonucunu doğuracak ve resesyona sebep olacaktır. ABD'nin dış talebi azalacak ve bu durum küresel ekonomik büyümeyi olumsuz yönde etkileyecektir. Zira Amerika'nın dış talebinde meydana gelecek azalmayı telafi edecek şekilde dünyanın geri alan kısımlarında bir talep artışının meydana gelmesi olanağı bulunmamaktadır.

Bu durumu dikkate alan bazı ekonomistler başta Çin olmak üzere dış ticaret ve tasarruf fazlası veren bazı ülkelerin, makro ekonomik dengeleri bozuk ve ulusal parası büyük bir baskı altında olan ABD'nin savurganlığını finanse etmeyi neden sürdürdükleri konusunda değişik bir yaklaşım ortaya koyuyorlar.⁽⁵⁾

Bu görüş sahiplerine göre Çin ekonomisi büyüme trendini sürdürmek zorunda olduğu sürece, ABD'nin yapısal olarak dış açıklar vermesi

ve bu açıkların Çin tarafından finanse edilmesi mukadder görünmektedir. Dolayısıyla ABD cari işlem açıklarının sürdürülebilirliği, yalnızca ABD ekonomisinde değil, örneğin, Çin ekonomisinde büyümenin sürdürülebilirliği ile de yakından ilgilidir. Değerlenmiş Çin parası Yuan sayesinde Çin cari işlem fazlası veriyor, yüz milyonlarca Çinli için iş olanakları yaratılıyor.

Çin'deki tasarruf fazlası, ABD DİBS'lerine (Hazine Bonoları) yatırılıyor. Ve bu görüş sahiplerine göre Amerikan Hazine bonolarına yatırılan Çin dış ticaret fazlası, Çin'e yapılan doğrudan yabancı yatırımları için bir teminat da oluşturuyor. Bu şekilde yatırımcılar, kural hakimiyetinin (Rule of Law), hukuk sisteminin tam olarak işlemediği ve yerel finansman piyasasının yeterli etkinlikte çalışmadığı bir ülkeye yatırım yapma heves ve arzusu duyabiliyorlar. Çünkü Amerikan Doları dünyanın her tarafında kabul edilen bir rezerv para niteliği taşıyor ve bu rezerv parayı ihraç eden ülke, iyi işleyen bir yargı sisteminde ve gerektiğinde yabancı varlıkları dondurabilme gücüne sahip.

Netice olarak Doların durumunu ve gelecekte göstereceği gelişmeyi salt iktisat biliminin bize sağladığı öngörü olanaklarıyla izah ve tahmin etmek oldukça zor gözüküyor.

- (1) The Unsustainable US Current Account Position Revisited, Maurice Obstfeld ve Kenneth Rogoff, NBER (National Bureau of Economic Research) Working Paper, 10869
- (2) The Economist, Kasım 13-19 2004, S. 88.
- (3) Financial Times, 24 Kasım 2004, S. 15.
- (4) Financial Times, 8 Aralık 2004, S. 15.
- (5) Referans, Güven sak, ABD Doları'nın geleceği Çin'in büyümesine bağlıdır 7 Aralık 2004.

Petrol tedarik savaşı

Aynen 70'li yılların ortasına doğru yaşanmış olan I. Petrol Krizi döneminde bazı ülkelerin yeterli petrol bulma yolunda neredeyse panik halinde giriştikleri çabaları hatırlatacak şekilde şimdi, başta Asya'nın hızla büyüyen ekonomileri olmak üzere, önemli petrol tüketicisi ülkelerin, gelecekte petrol ihtiyaçlarını güvenli bir şekilde sağlamaya dönük olarak çok yoğun bir çaba içine girdikleri gözleniyor.

Olağandışı bir hızla büyümesini sürdüren Çin'in hızla yükselen enerji talebini karşılayabilmek ve büyümesini idame ettirebilmek için ihtiyaç duyduğu petrolün tedarikini gelecekte güvence altına almak için Güney Amerika'dan, Karayipler'e, Kuzey Amerika'dan Sibirya'ya kadar petrol rezervlerine sahip olduğu bilinen hemen her yörede yatırım yapmak ve pay sahibi olmak için büyük bir çaba harcadığına tanık olunuyor. Çin petrol şirketleri bu doğrultudaki niyetlerini, sahip olunan rezervler itibarıyla ABD'nin dokuzuncu büyük petrol şirketi olan Unocal'i satın alma girişiminde bulunmaya dek götürdüler. Hindistan ise geçtiğimiz günlerde, İran'ın devlet kuruluşu olan National Iranian Gas Export Şti. ile 2009 yılından itibaren başlamak üzere doğal gaz alımı konusunda 25 yıllık bir anlaşma imzaladı. Hin-

distan ayrıca İran'da üç petrol sahasında geliştirme çalışmaları yapmak üzere anlaşma imzaladı. Yine geçtiğimiz günlerde Hindistan, Körfez Bölgesinin petrol üreticileri ile Asya'nın petrol tüketicisi ülke temsilcilerini bir araya getiren bir toplantının ilkinde ev sahipliği yaptı. Asya'nın petrol kaynakları yönünden pek zengin olmayan buna karşılık petrol ithalatları logaritmik hızla büyüyen ekonomilerinin petrol tedariki konusunda bu kadar duyarlı hale gelmelerine tanık olmak fazla şaşırtıcı değildir. Zira Asya'nın dört büyük ekonomisi, Çin, Japonya, Hindistan ve Kore halihazırda günde, ABD'in de üstünde, 12 milyon varil petrol ithal etmektedirler ve bu ülkelerin petrol ithalatına bağımlılığı Amerika'dan daha hızlı artmaktadır. Uzun yıllar boyunca petrol üretimi açısından kendi, kendine yeterli bir ülke konumunda olan Çin şu anda

dünyanın en büyük petrol ithalatçısı ülkelerinden birisi durumunda bulunuyor ve 2002 ve 2003 yıllarında dünya petrol talebinde meydana gelmiş olan artışın yarısından fazlası bu ülkeden kaynaklanmış durumda. Uluslararası Enerji Ajansı'nın (IEA) tahminlerine göre Çin 2030 yılında petrol ihtiyacının yüzde 82'sini ithalat yoluyla karşılama durumunda kalacak. Siyasi ve ekonomik alanda stratejik planlamalarını uzun dönemli yaptığı bilinen Çin, petrolün gelecekte daha kıt ve daha pahalı hale gelebileceği öngörüsüyle, halihazırda yüksek üretim maliyetleri nedeniyle üretimi ekonomik olmayan bazı enerji kaynaklarının ileride, petrol fiyatlarının daha da artmasıyla, ekonomik hale gelebileceğinin hesabını yapmaktadır. Çin'in petrol tedariki açısından Kanada ile yakın ilişki içersine girme niyeti böyle bir planlamanın sonucu olabilir.⁽¹⁾ Zira Kanada

BİLANÇO

günümüzde ABD'nin petrol ithalatında en büyük paya sahip olmasının yanı sıra Alberta Bölgesinde devasa petrol kumu rezervlerine sahiptir. Kanada'nın, Suudi Arabistan'dan sonra dünyada ikinci büyüklükteki, 178.9 milyar varil düzeyindeki petrol rezervlerinin çok önemli bir bölümünü oluşturan bu petrol kumları, akışkanlığı az, koyu, siyah ve yapışkan bitümen yataklarıdır ki ağır fuel-oile, benzin veya mazota dönüştürülmeleri zahmetli ve pahalı bir süreç gerektirmektedir. Çin Kanada ile petrol alanındaki işbirliğini geliştirmek amacıyla, bir Kanada boru hatları firması olan Enbridge Şti'nin Edmonton'dan kuzey İngiltere Kolombiyası'na çekeceği boru hattında yatırım ortaklığı girişiminde bulunmuştur.

Rusya'nın Doğu Sibirya petrollerini taşıyacak boru hattını Çin'e değil de Japonya'ya sevk etmek üzere Pasifik Okyanusu kıyısına çekme kararı alması ile sukutu hayale uğrayan Çin, Orta-Doğu ve Latin Amerika ülkeleri ile de petrol tedariki konusunda işbirliği olanaklarını genişletmek için yoğun çaba harcamaktadır. Petrol ve doğal gaz alanlarında işbirliği olanakları sağlamak amacıyla Çin 2004 yılının Kasım ayında, Latin Amerika ülkelerinde Yaklaşık 100 milyar Dolarlık bir yatırım anlaşması imzalamıştır.

Aralık ayında ise Venezüella ve Çin yetkilileri enerji alanında bazı önemli anlaşmalar yapmışlardır.

Buna göre Çin'li şirketler Venezüella'nın doğusunda bulunan 15 petrol sahasında 350 milyon dolar ve bir gaz sahasında da 360 milyon dolar tutarında yatırım yapacak ve Çin bu ülkeden her ay 120 000 ton fuel-oil ithal edecektir.

Asya'nın bir diğer hızla büyüyen dev ekonomisi olan Hindistan da gelecek dönemde daha da büyüyecek olan petrol talebini güvenli bir şekilde tedarik edebilmek amacıyla yoğun bir çaba içinde bulunmaktadır. Petrol sahası geliştirme ve doğal gaz alımı alanında İran'la kapsamlı bir anlaşma yapmış olan Hindistan, bir doğal gaz boru hattı inşası konusunda ise Burma ve Bengaldeş ile halen müzakereler yürütmektedir. Boru hattının Bengaldeş toprakları üzerinden veya bu ülke ile anlaşmaya varılmaması halinde Bengal Körfezinden denizaltından çekilmesi ile Burma'dan ihraç edilecek doğal gaz, Hindistan'ın 2025 yılında günde 400 milyon m³ 'e ulaşması beklenen doğal gaz tüketimi talebinin karşılanmasına katkıda bulunacaktır.⁽²⁾

Kuzey Amerika'da hüküm süren şiddetli soğukların da etkisiyle tekrar 50 Dolar/varil düzeyinde seyretmeye başlayan yüksek petrol fiyatları, diğer taraftan önümüzdeki beş yılı kapsayan dönemde petroldeki 'futures' (gelecekte yapılacak tedarikler için bugünden yapılan fiyat tespitleri) fiyatlarının 40 Dolar/varilin üstünde oluşmuş olması gerçeği, ayrıca başta Çin olmak

üzere Asya'nın uyanan dev ülkelerinin petrole olan iştahının giderek kabarması, ABD ve Avrupa Birliği'nde de dikkatlerin petrol tedarikinin geleceğine odaklanmasına yol açmıştır. "Benim gelecek aylar zarfındaki en önemli önceliklerim, enerji tüketimindeki etkinliğin artırılması ile tedarik güvencesi sağlanmasıdır" diyen AB'nin enerjiden sorumlu Komisyon Üyesi Bay Piebalgs, enerji tüketiminde verimlilik artışının, dayanıklı ev cihazları üreten imalatçıların, enerji verimliliği yüksek mal üretimine ve inşaatçıların, daha iyi yalıtım sağlayan konut üretimine zorlanmasıyla sağlanacak yakıt tüketimi tasarrufuyla mümkün olabileceğini ifade etmektedir.

ABD'nde ise "Güvenlik Politikası Merkezi" çevrecilerle birlikte yürütecekleri bir kampanya ile Kongreden, ithal petrole bağımlılığı azaltacak bir sübvansiyon paketinin geçirilmesi için çaba harcamaktadır. Lobi faaliyetinin amacı, dahili enerji tüketiminin üçte ikisini oluşturan nakliyat sektöründe yakıt tüketiminin azaltılmasıdır. Kongreden geçirilmesine çalışılan program önümüzdeki dört yıllık dönemde, esnek - yakıtlı otomobiller için piyasa oluşturulması ve hibrid (hem benzinle hem elektrikle çalışan) otomobillerin kullanımının özendirilmesi amacıyla, otomotiv üreticilerine ve kullanıcılarına 12 milyar dolar tutarında bir sübvansiyon sağlanmasını öngörmektedir.⁽³⁾

(1) The Wall Street Journal Europe, Ocak 5, 2005, S. M1.

(2) Financial Times, Ocak 11, 2005, S. 4.

(3) Financial Times, Ocak 28, 2005, S. 1.

Yabancı yatırımlar yön değiştirdi

Doğrudan yabancı yatırımlar düşüşüne son vererek yükselişe geçti. Yatırımlar, gelişmiş ülkeler yerine gelişmekte olan ülkeler ile Doğu Avrupa ülkelerine kaydı. Gelişmekte olan ülkelere gerçekleşen akışların 2003'ten bu yana yüzde 48 artarak tarihinin en yüksek rakamı olan toplam 255 milyar dolara ulaştığı tahmin ediliyor.

UNCTAD (Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı) tarafından Ocak ayında açıklanan verilere göre, 2004'te küresel doğrudan yabancı yatırım (FDI) akışının yüzde 6 oranında artarak 612 milyar dolara ulaştığı tahmin edildi. 2003'te olduğu gibi gelişmiş ülkelere doğru gerçekleşen akışlar düşüşe geçti, ancak bu düşüş, gelişmekte olan ülkelere ve Merkez ve Doğu Avrupa (CEE) ülkelerine akışların artması ile dengelendi. Bu durum hem küresel doğrudan yabancı yatırımın 2001'de başlayan düşüşüne bir son verdi hem de gelişmekte olan ülkelere ve CEE ülkelerine yatırım akışlarının önceki dönemlerdeki rakamı aşması anlamına geldi. UNCTAD Yatırım Bölümü Direktörü Karl P.Sauvant, bu artışın gelişmekte olan ülkeler için

iyi haber olduğunu ve bunun artışın 2001-2003 boyunca gerçekleşen yüzde 27'lik oranla karşılaştırıldığında dünya FDI akışının tahminen yüzde 42'sini oluşturduğunu belirtti.

Gelişmekte olan ülkelere 321 milyar dolarlık akış bir önceki yıl gerçekleşen 380 milyar dolar ile karşılaştırıldığında yüzde 16'lık bir düşüşe işaret ediyor. Daha önceki düşüşlerde olduğu gibi bu seferki düşüş de vammın sebebi de Belçika, Almanya ve Hollanda gibi bazı ev sahibi ülkelerin şirket-içi borçların büyük miktarda geri ödenmesine öncelikle vermeleri. Almanya belli işlemler nedeniyle büyük bir FDI performansına sahip. En büyük geleneksel ev sahibi iki ülke olan İngiltere ve ABD canlanırken, geçen yıl düşük akışlar yaşayan

Lüksembourg ve İspanya 2003'te FDI'nın en büyük alıcısı idi. ABD Çin'in üstüne çıkarken (121 milyar dolar) yeniden dünyanın en büyük alıcısı haline geldi. Genel olarak, UNCTAD, FDI akışlarının orta vadede genişleyeceğini çünkü FDI'yı yürüten ana unsurların (geniş tabanlı ekonomik canlanma, eşit piyasa değerlemeleri ve birleşmeler ve kazanımlar) mevcut olduğunu tahmin ediyor.

Geçen yıl gelişmekte olan ülkelere gerçekleşen akışların 2003'ten bu yana yüzde 48 artarak tarihinin en yüksek rakamı olan toplam 255 milyar dolara ulaştığı tahmin ediliyor. Bu artış her bir gelişmekte olan ülkede hissedildi.

Küresel doğrudan yabancı yatırımın sadece yüzde 3'lük kısmı Af-

BİLANÇO

rika'ya gerçekleşti. Bu düşük tabandan, izleyen ikinci yıl için 20 milyar dolara çıkması gerekiyor. Bu artışın büyük bir kısmı küresel mal fiyatlarında güçlü bir yankı oluşturuyor ve pırlanta, altın, petrol, platin ve paladyum talebi ile sürdürülen doğal kaynak kullanımından kaynaklanıyor. Bunun sonucunda, bu gibi doğal kaynaklara sahip Nijerya, Angola, Libya, Moritanya, Cezayir ve Güney Afrika gibi ülkeler daha fazla doğrudan yabancı yatırım alıyor. Libya'nın başarısı 2003 yılında yaptırımların kaldırılmasının bir sonucu. UNCTAD, kilit mallar için sürekli yüksek fiyatlara benzerliklerin, sürdürülebilir yüksek düzeyde FDI'lara yol açarak Afri-

ka ülkelerinde yeni kullanım projelerini sürdürmek için uluslararası işbirliklerini teşvik edeceğine inanıyor.

Asya ve Pasifik'e FDI akışı 2003 üzerinden yüzde 55'lik bir artışla 166 milyar dolara ulaştı. Bu artışın ardında yatan kilit faktörler; kanıtlanmış ekonomik performans, daha fazla yararlanılabilir politik çevre, daha yüksek kurumsal karlılık ve bölgedeki birleşme faaliyetlerindeki artış. Çin, Hindistan, Kore Cumhuriyeti, Hong Kong, Singapur yüksek akışlar gördü. Bununla birlikte, bölgeye akışlar birkaç ülke tarafından hakimiyet altında tutulurken dağıtılmış kalıyor. Tüm alt

bölgeler bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında bir artış yaşadı. Kuzey-doğu Asya ülkeleri özellikle de Çin ve Kore Cumhuriyeti hala aslan payını sahip bulunuyor ve bu ülkeleri ASEAN ülkeleri ve Güney Asya takip ediyor. Merkez ve Batı Asya'ya akışlar yüksek petrol yatırımları nedeniyle artış gösterirken Pasifik alt bölgesi ülkelere akışlar marjinal bir biçimde arttı.

-Latin Amerika ve Karayiplere FDI akışı beş yıldan beri ilk kez 2004'te arttı. Bu rakam yüzde 37 artışla 69 milyar dolara ulaştı. Ekonomik durum ve politik çevredeki gelişmeler bu yankının ana nedenlerini oluşturuyor. Meksika ve Brezilya'nın akışlardaki hakimiyeti, geçen yılki bölge toplamının yarısını alması da hesaba katılırsa devam etti. Meksika'da yaşanan canlanma etkileyici ve Brezilya'ya yapılan akışlar da yeniden artıyor. Şili'ye yapılan akışlar ise ikiye katlandı.

2003 yılındaki 27 milyar dolarlık geçici düşüşü takiben, CEE ülkelerine FDI akışları geçen yıl 36 milyar dolara ulaştı. Bu artış, bölgenin 19 ülkesinden 15'ini kapsadı. Avrupa Birliği'nin 8 yeni CEE üye ülkesi-ki bu grup 2003 düşüşünden en çok etkilenen ülkelerdi- en büyük artışı yaşıyorlar. Romanya ve Bulgaristan öncül üğünde, Güney-Doğu Avrupa akışları da aynı zamanda hızla artarken, Rusya 20 milyar dolarlık bir rakam sergiledi.

Bölge/Ekonomi	2001	2002(a)	2003(a)	2004(b)
Dünya	818	681	580	612
Gelişmiş Ülkeler	571	490	380	321
AB	357	374	308	165
Gelişmekte Olan Ülkeler	220	159	173	255
Afrika	20	12	15	20
Latin Amerika ve Karayipler	88	53	51	69
Brezilya	22	17	10	16
Şili	4	2	3	6
Meksika	27	15	11	18
Asya ve Pasifik	112	94	107	166
Çin	47	53	54	62
Hong Kong	24	10	14	33
Hindistan	3	3	4	6
Kore	4	3	4	9
Singapur	16	6	11	21
Orta ve Doğu Avrupa (c)	26	31	27	36
Çek Cumhuriyeti	6	8	3	5
Polonya	6	4	4	5
Rusya Federasyonu	2	3	7	10

Kaynak: UNCTAD

(a) revize edilmiş veri

(b) ön tahminler

(c) 2004 yılında AB'ye katılan 8 ülke'de bu bölüme dahil edilmiştir.

Almanya işgücü piyasasında reform

Yakın geçmiş dönemde iki Almanya'nın birleşmesinin getirdiği ve Avrupa Birliği Ekonomik İstikrar Pakti kistaslarını aşan bütçe açıkları, çok düşük büyüme hızı, pahalı işgücü maliyetleri nedeniyle kurulu tesislerin ve sermayenin ucuz emek ülkelerine kaçışı, yüksek işsizlik düzeyi ve son olarak değer kazanan Euronun ihracat üzerine olumsuz etkisi gibi bir dizi ciddi ekonomik sorunla karşı, karşıya olan Almanya, bu sorunların bazılarının temelinde yatan işgücü piyasası ile ilgili sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik olarak son iki yıllık dönemde bir dizi önlemleri uygulamaya koydu. Ancak bunlardan en köklü olanı ve gerçek bir reform niteliği taşıyanı bu yılın başında yürürlüğe konuldu.

Almanya'nın İkinci Dünya savaşıdan buyana ekonomi alanında gerçekleştirmiş olduğu en önemli yeniden düzenlemeyi oluşturan bu yasal değişiklik "Hartz IV" olarak adlandırılıyor. Zira bu Yasanın hazırlanmasında, başkanlığını Volkswagen firmasının Personel Müdürü Peter Hartz'ın yürüttüğü bir Komisyonun yapmış olduğu çalışma esas alınmış bulunuyor.

Yasanın altında yatan temel yaklaşım olan "ceza ve destek" kavramı diğer bazı ülkelerde olumlu sonuç vermiştir. Yeni yasa ile çalışmaya hevesi olmayanlara sağ-

lanan destekler azaltılır ve bu kişiler cezalandırılırken, bunların dışında kalan diğer işsizlere, daha çabuk iş bulmaları için destek sağlanıyor.

Temelleri Bismarck tarafından İXX. Asrın ikinci yarısında atılan "refah devleti" bu güne kadar, uzun süreli işsiz kalan Alman vatandaşlarına iki başlık altında destek sağlıyordu. Eğer bir kişi hiç çalışmamış veya çok az bir süre ile çalışmışsa, Eyalet o kişiye temel ihtiyaçları ile belirlenen bir yardımda bulunuyordu, buna mukabil ilgili kişi yeterli bir süre boyunca çalışmış ise Federal İstihdam Ajansı o kişiye çalıştığı dö-

nemde kazandığı paranın yarısının biraz üstünde (genellikle yüzde 60-70'i) bir tutarı ömür boyu ödüyordu. Ancak ikinci gruptaki kişilere sağlanan bu cömert işsizlik yardımı, işsiz kişilerde çalışma hevesini kırıyor ve yasal bir şekilde çalışma konusunda pak az istek uyanmasına yol açıyordu. Bu nedenle hükümet bu iki işsizlik yardımını birleştirerek, tek bir yardım haline dönüştürüyor. Bu, bu güne kadar işsizlik yardımı almakta olan sayıları 3.2 milyona ulaşan geniş bir işsiz kesimi için, özellikle çalıştıkları dönemdeki kazançlarının yaklaşık üçte ikisini ömür boyu almaya alışmış ikinci

BİLANÇO

gruptaki işsizler için, çok daha düşük yardım anlamına geliyor.

Bundan böyle işsizlik yardımı talep eden herkes, yardım alınan sürenin bir yılı aşmasıyla birlikte, evvelce çalışmış olsun olmasın ve geçmişte ne düzeyde kazanmış olduğuna bakılmaksızın aynı işsizlik yardımını alacak.

Ve bu kişilerin iş aramakta yeterli çabayı göstermemeleri de bu yardımın daha da azalması sonucunu doğurabilecek. Hartz IV Yasası, bundan bir yıl sonra yürürlüğe girecek olan bir diğer Yasa ile daha kapsamlı ve etkin bir nitelik kazanacak. Bu ikinci Yasa çalışılan dönemdeki kazanç düzeyine göre işsiz kalma durumunda yapılacak işsizlik yardımının azami süresini, yaklaşık üç yıldan, ellibeş yaşın altındakilerde bir yıla, el-

libeş yaşın üstündekilerde ise 18 aya düşürüyor. Bir karşılaştırma yapıldığında, tam işsizlik yardımının yapıldığı bu sürenin, Fransa'da iki yıl ve İngiltere ile A.B.D.'nde 6 ay olduğu görülüyor.¹

Ocak ayı başında yürürlüğe giren Hartz IV Yasası aşağıda verilen önlemleri getiriyor;²

- ALG II olarak adlandırılan bir sistem çerçevesinde ve aşamalı olarak yürürlüğe konulacak biçimde, uzun dönemli işsizler için, çalışılan dönemdeki ka-

zanca göre belirlenen ömür boyu ödeme yerine, yardıma ihtiyaç duyup, duymama durumunun test edildiği, herkes için aynı düzeyde olan bir işsizlik yardımı ödenmesini öngörüyor Buna göre bir yıldan uzun bir süreyle işsiz kalan bir kimse (aile) ayda 345 Euro işsizlik

yardımı alacak (Doğu Almanya'da 331 Euro).

- Günde en azından üç saat çalışma gücüne sahip olduğuna inanılan işsizlere ödenmekte olan ve İngiltere'deki "gelir desteği" ve Fransa'daki "Revenu Minimum d'insertion" sisteminin aynısı olan "sosyal destek" - Sozialhilfe - sistemini ortadan kaldırıyor Bu kişiler de ALG II sistemi çerçevesinde sağlanan işsizlik desteğinden istifade edebilecekler ve bunların iş

bulmaları teşvik edilecek.

- Federal İşgücü Ajansı'na, ALG II sistemine tabi olup ta 25 yaşın altında bulunan tüm başvuru sahiplerine, ya iş teklifinde yahut eğitim teklifinde bulunma yükümlülüğünü getiriyor. Yaşlılar da bu imkandan istifa-

de edebilirler, ancak sırf kendi vasıflarına uygun olmadığı veya eski ücret düzeyleriyle mümkün olmadığı için bir iş teklifini reddeden kişilerin aldıkları yardımlar azaltılabilecek veya tamamıyla kesilebilecektir. Düşük düzeyde bir ücreti kabul ederek çalışmaya başlayan bir kimseye devlet sübvansiyon verebilecektir.

İşsizlik yardımına hak kazanan ailele-

re ayrıca kira ve yakacak yardımı sağlanıyor. Hükümet evli ve bireylerinin çalışmadığı ve işsizlik yardımına hak kazanmış bir çift için, ancak iki odalı ve en fazla 60 m2 büyüklüğünde bir konut için kira ve yakacak sübvansiyonu sağlıyor.

Başbakan Gerhard Schröder'in bu güne kadar gerçekleştirmiş olduğu reformların en köklüsü olan Hartz IV'un bir diğer etkisi de kısa dönemde Almanya'daki işsiz sayısını arttıracak olmasıdır Bu-

nun nedeni, Yasanın yılın başında yürürlüğe konulmasıyla birlikte, daha evvelce “iş arayanlar” listesinden çıkarılmış bulunan yüz binlerce kişinin (300 000 civarında olması bekleniliyor (3)) tekrar “iş arayan kişi” olarak nitelenecek olmasıdır. Esasen Yasayla birlikte, iş aramadan ve çalışmadan oturup, aynı zamanda cömert işsizlik yardımından istifade etme olanağı ortadan kalkacağı, en azından alınan yardımın tutarı önemli oranda azalacağı için, bu gruptaki işsizlerden önemli bir bölümünün tekrar iş arama çabası içersine girmeleri zaten beklenmekte olan bir durumdu ve Alman Hükümeti bu hususta daha önce bir uyarıda bulunmuştu. Ancak Yasanın bu kısa dönemli etkilerinin, mevsimsel olarak işsizlik haddinin yüksek olduğu bir zaman kesitine denk gelmesi, işsizlerin sayısının psikolojik sınır olarak benimsenen 5 milyon sınırını geçmesi ve 5.0 - 5.1 milyon arasında oluşması sonucunu doğurabilecektir. Ancak Hükümet yetkilileri işsizlik haddinin, 2005 yılı ilk çeyreğinde tavan yapmasının ardından düşmeye başlayacağı ve “iş arayanlar”ın sayısının Ocak - Aralık döneminde yaklaşık 200 000 adet gerileyeceği tahmininde bulunmaktadır.

Almanya da işgücü piyasasında egemen olan bu karamsarlık verici görünümüne rağmen iş aleminin

geleceğe dönük beklenti düzeyinde iyileşme meydana geldiği gözlemlenmektedir. Münih'te faaliyet gösteren Ekonomik Araştırma Enstitüsü, iş çevreleri ortamı indeksinin Ocak ayında, son 11 ayın en yüksek düzeyi olan 96.4'e tırmandığını açıklamıştır³ Ayrıca Alman ihraç mallarına olan dış talebin güçlülüğünü korumakta olması, Alman firmalarının, maliyetlerini düşürmek suretiyle rekabet güçlerini idame ettirmek hususunda başarılı olduklarını göstermektedir.

Yakın geçmiş dönemde tanık olunan küreselleşme süreci içersinde Batı Avrupa ülkeleri ABD ve Asya ekonomileri karşısında pek doyurucu bir performans sergileyemediler. Büyüme hızı düşük kaldı hatta bazı ülkeler şiddetli olmasa da ekonomik durgunluk yaşadılar. Bunun yanısıra yüksek işsizlik hadlerinde yeterli bir iyileşme sağlanamadı. Bu olumsuz durumun önemli nedenlerinden birisi olarak bu ülkelerdeki işgücü piyasasının katılığı gösterildi. Yüksek işgücü maliyetlerinin, görece olarak kısa olan çalışma sürelerinin, teşvik-cezalendirme sistemlerinin yetersizliğinin, işe almakta ve işe son vermekte yaşanan hareket esnekliği eksikliğinin, kıta Avrupa'sında işgücü verimliliğinin, ABD ve dinamik Asya ülkeleri dikkate alındığında, yeterli hızda arttırılamamış olmasında

önemli rol oynadığı hususu genel kabul görmektedir. Ekonomik alanda en düşük performansı göstermiş olan Almanya'nın işgücü piyasası alanında köklü reformları hayata geçirmekte olması bu açıdan anlamlıdır. Örneğin geçen yıl bu ülkede işgücü piyasası ile ilgili olarak yapılan bir başka düzenleme ile 10 ve daha az işçi çalıştıran işverenlere gerekli görmeleri halinde daha kolay işçi çıkarabilme ve kısa süreli işçi istihdam edebilme olanağı sağlanmıştı.

Gerek ekonomistler ve gerek politikacılar, başka türlü çalışmaya razı olmayacakları işlerde çalışmaları için Avrupalı işçileri ikna edecek özendirici önlemler alınmasının, verimlilik artışı sağlanmasına katkıda bulunarak, bu kıtanın giderek zayıflamakta olan uluslararası rekabet gücünü tekrar güçlendirebileceğini düşünüyorlar. Bu güne kadar verimlilik yarışında ABD'ne karşı geride kalan ve nüfusu giderek yaşanan Avrupa şimdilerde bir de artık göz alıcı bir ekonomik büyüme sergileyen Çin tehdidi ile karşı karşıya bulunuyor.

Şimdi başta Fransa olmak üzere işgücü piyasasının katı yapısından önemli yakınmaların olduğu diğer Avrupa ülkeleri, aynı doğrultudaki önlemlere başvurma konusunda Almanya'nın alacağı sonuçları merakla bekliyorlar.

(1) The Wall Street Journal Europe, Aralık 31 2004 - 2 Ocak 2005, S.1.

(2) Financial Times, Aralık 31 2004 - 1-2 Ocak 2005, S.1.

(3) Financial Times, 27 Ocak 2005, S. 1.

TV'de her beş haberden biri şiddet

Televizyonların ana haber bültenlerinde yer alan her beş haberden biri cinayet, intihar ve şiddet konulu. Eğitime ayrılan süre ise yüzde 3'te kaldı. Haber bültenlerinin magazine ayırdıkları süre ise sürekli artış gösteriyor.

Ana haber bültenlerinde yayınlanan haberlerin konularına, adetlerine ve bu haberlere ayrılan süreler göre yapılan ölçülemeye göre, 1 aylık süreçte “ana haber bültenlerinde” toplam 6.087 adet haber yer aldı. Medya Takip Merkezi tarafından yapılan çalışmaya göre; Cinayet, intihar ve şiddet haberleri, ana haber bültenlerinde en çok işlenen konular olurken, siyaset ve politika haberleri ikinci, Türkiye'nin dış politikalarıyla ilgili haberleri ise üçüncü sırada yer aldı.

Tüm dünyanın gündeminde olan savaş ve terör olayları, ana haber bültenlerimizde de etkisini gösterdi. Araştırma sonuçlarına göre, “savaş/terör haberleri” içerisinde en fazla “Irak”taki savaş haberlerine yer verilirken, dünyada ve özellikle Türkiye’de savaş karşıtı gösteriler ve protesto haberleri de bültenlere sıkça konu oldular. Bültenlere yoğun olarak yansıyan bir diğer konu da İsrail-Filistin çatışmaları ile ilgili haberlerdi.

Dış dünya haberleri”ne de önemli yer ayıran TV kanalları, en çok ABD ile ilgili çeşitli haberleri izleyicilere ulaştırırken, Ukrayna’daki seçim haberleri de çok işlenen konulardan biri oldu.

Ana haber bültenlerinde, konulara ayrılan süreler göre, TV kanallarının

en geniş yer verdiği haberler, 44 saatle yaşamın içinden kesitler ve olaylar ile ilgili haberler oldu. Gasp, hırsızlık, kapkaç, intihar, cinayet, kavgaya, kaçırılma, yangın, vb. haberlere toplam sürenin yaklaşık beşte biri ayrıldı.

En geniş yer verilen ikinci konu “siyaset” olurken, üçüncü sırada “dış politika”, dördüncü sırada “spor” ve beşinci sırada ise “magazin” haberleri yer aldı.

Magazin haberlerine ayrılan sürelerde artış gözlemlendi. Türkiye'nin gündemine yerleşen “Gelinim Olur Musun?” yarışmasında kaynana aday Semra Hanım ile gelin adayı Sinem arasındaki tartışmalar, ana haber bültenlerinin en çok kullandığı malzeme oldu. 56 kez ana haber bültenlerine konu olan “gelinim olur musun?” yarışmasına toplam 4 saat ayrıldı. Ana haber bültenlerinde sıkça ele alınan bir diğer konu ise İbrahim Tatlıses-Asena aşkı idi.

MTM Medya Takip Merkezi'nin 15 Kasım-15 Aralık 2004 tarihleri arasında yaptığı “ana haber” içerik analizine göre, Show TV 833 adetle toplamda en fazla habere yer veren TV kanalı oldu. AGB'nin ölçümlmelerine göre, araştırmaya dahil edilen tarihlerde, Show TV en çok izlenen ilk 8 programdan biri olmayı hep başardı. Medya haberlerine göre, ortalama

mada yılın en fazla izlenen ana haber bülteni oldu. Rating ölçümlerinde en çok izlenen programlar arasında, “Kanal D Ana haber” ve “ATV Ana haber” ilk 20 listesi içinde sürekli olarak yer aldılar.

Kanal D ve ATV, Show TV gibi en fazla “yaşam” haberlerine yer verirken, ikinci sırada yer alan konuları farklılık gösterdi. Kanal D ikinci sırada en fazla “siyaset” haberlerine yer verirken, ATV ise “spor” haberlerine daha fazla ağırlık verdi.

Yaşam haberlerine en fazla Show TV yer verirken, onu Kanal 7 ve Flash TV izledi. Siyaset haberlerine en fazla yer veren TV kanalı ise Kanal 7 olurken, onu ikinci sırada Kanal D takip etti. Türkiye'nin dış politikalarıyla ilgili haberlerine sıklıkla yer ayıran Kanal D, bu konuda en fazla habere yer veren TV kanalı olma özelliğine ulaştı.

Ana haber bültenlerinde en fazla magazine yer veren TV kanalı Flash TV oldu. Flash TV'yi ikinci sırada Show ve üçüncü sırada Star TV izledi. Magazın haberlerine en az yer veren TV kanalları ise TGRT ve Meltem TV oldular. Kanal D eğitim haberleriyle öne çıkarken, Show TV kültür-sanat haberlerine sık sık yer verdi.

Üretici fiyatları düştü

Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından 2003 yılı temel alınarak hazırlanan Tüketici Fiyatları Genel Eendeksi ile Üretici Fiyatları Endeksi açıklandı. Yeni endekste bazı mal grupları çıkartılırken, bazı mal grupları da ilave edildi.

Ocak ayında Tüketici Fiyatları Genel Endeksi bir önceki aya göre yüzde 0,55, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 9,23 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 8,5 artış gerçekleştirdi. Ocak ayında endekste yer alan 423 maddeden 49 maddenin ortalama fiyatlarında değişim olmazken, 241 maddenin

ortalama fiyatlarında artış, 133 maddenin ortalama fiyatlarında ise düşüş gerçekleşti.

Ocak ayında Üretici Fiyatları Genel Endeksi bir önceki aya göre yüzde 0,41 düşüş gerçekleşirken, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 10,70 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 14,55 artış gerçekleşti. Endeks kapsamında yer alan 751 maddeden 119 maddenin ortalama fiyatlarında değişim olmazken, 323 maddenin ortalama fiyatlarında artış, 309 maddenin ortalama fiyatlarında ise düşüş gerçekleşti.

ÜFE	OCAK 2005 (2003=100)	OCAK 2004 (1994=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	-0,41	2,63
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	-0,41	2,63
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	10,70	10,76
(01.02.2004-31.1.2005) - (01.02.2003-31.1.2004) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	14,55	23,61

TÜFE	OCAK 2005 (2003=100)	OCAK 2004 (1994=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	0,55	0,74
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	0,55	0,74
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	9,23	16,22
(01.02.2004-31.1.2005) - (01.02.2003-31.1.2004) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	8,50	24,36

		2005	2004										
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
ÜFE	Bir önceki aya göre değişim	-0,41	1,64	2,10	2,65	-0,03	-1,05	-1,52	0,79	1,85	3,23	0,75	0,13
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	-0,41	4,31	6,50	9,33	9,29	8,14	6,50	7,33	9,31	12,84	13,69	13,84
TÜFE	Bir önceki aya göre değişim	0,55	0,55	0,89	0,59	0,38	-0,13	0,22	0,58	0,94	2,22	1,54	0,45
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	0,55	1,29	2,19	2,79	3,18	3,05	3,28	3,87	4,85	7,18	8,83	9,32

Dünya ekonomisi

Merkez bankalarının yeni rotası euro

ABD ekonomisinde yaşanan dış ticaret açığı ve doların sürekli değer yitirmesi rezerv para olarak doları gözden düşürdü. Önde gelen merkez bankaları euro cinsinden tuttıkları rezerv miktarını artırırken, dolar miktarını azalttılar

ABD ekonomisinin riskli göstergeleri ve doların tarihsel olarak en düşük seviyelere gerilemesi merkez bankalarını rezerv pozisyonlarını değiştirmeye itti. Dünyanın önde gelen 40 merkez bankası Avrupa ortak para birimi euro cinsinden tuttıkları rezerv miktarını artırma kararı aldılar Merkez bankaları rezerv yöneticileri, önümüzdeki iki yıl boyunca rezervlerini Avrupa Birliği bölgelerine kaydıracak.

Finansal piyasalarında, dengeleyici unsur olarak kabul edilen merkez bankaları rezervlerinin euroya yönelmesi ABD ekonomisi için olumsuz etki yaratacak bir unsur olarak görülüyor.

Merkez bankalarının rezervlerinin 3.8 trilyon dolar olduğu tahmin ediliyor. Bu miktarın 2008 yılına kadar yaklaşık 5 trilyon dolara yükselmesi bekleniyor.

Arjantin, ödeyemediği büyük mik-

tarlı borcunun 14 Ocak'ta başlayan takas işlemi çerçevesinde Japon yeni cinsinden olan Samuray tahvilleri için geçerli olacak faiz oranlarını belirledi. Japon Maliye Bakanlığı'nın bir sözcüsü, yeni tahvillerin yürürlüğe girebilmesi için Arjantin'in faiz ödemeleri ve itfalar konusundaki süreçleri netleştirmesi gerektiğini söyledi. Japon yatırımcıların tahvillerin değer kaybetmesinden rahatsız oldukları ve takas teklifini reddetmeleri bekleniyor. Uluslararası yatırımcıların da takas önerisini, tahvillerin yüzde 70 değer kaybetmesine neden olacağı gerekçesiyle kabul etmemesi bekleniyor. Japon yatırımcıların elinde, Arjantin'in ödeyemediği borcunun yaklaşık yüzde 3.1'ine denk gelen 191.5 milyar yen (1.88 milyar dolar) nominal değerli tahvil bulunuyor.

Bu arada, Arjantin, 102.6 milyar dolarlık borç takası için alacaklarını

uyararak bunun son teklif olduğunu, bir daha ne tekrarlanacağını ne de koşulların iyileştirileceğini bildirdi. Arjantin, ödeyemediği borçlara karşılık 41.8 milyar dolarlık yeni tahvil takası önermekte. Takas teklifi 25 Şubat'ta kapanacak ve Arjantin sonuçları 18 Mart'ta açıklayacak. IMF, Arjantin'in devlet borçları sorununu çözmüş sayılabilmesi için, borç yeniden yapılandırma koşullarının, alacakların yüzde 75'i tarafından kabul edilmiş olması gerektiğini açıkladı.

ABD ekonomisi 2004 yılının son çeyreğinde yıllık bazda yüzde 3.1 büyüyerek 2003 yılı başından bu yana en düşük çeyrek bazda büyüme rakamını kaydetti. ABD Ticaret Bakanlığı açıklamasına göre, geçen yılın Ekim-Aralık döneminde mal ve hizmet ihracatı son 2 yıl içerisindeki en sert düşüşünü kaydederken ithalat da yükseldi. ABD GSYİH'sı 2004 yılı üçüncü çeyreğinde yüzde

4 artış gösterdi. Dördüncü çeyrekteki görece düşük büyümeye karşılık, 2004'ün tamamında GSYİH yüzde 4.4 artarak 1999'daki yüzde 4.5'lük artıştan bu yana en yüksek düzeyine çıktı. 2003 yılında ise GSYİH artışı yüzde 3 düzeyinde bulunmaktaydı.

ABD Hazine Bakanı John Snow, Bush yönetiminin ülkenin büyük bütçe ve dış ticaret açıklarının kapatılmasında kesin kararlı olduğunu açıkladı. Snow, Amerikan sosyal güvenlik sisteminde de gecikmesiz değişiklikler yapılması gerektiğini, aksi halde bunun bedelinin ya çok büyük vergi artışları ya da sosyal güvenlik haklarında önemli değişikliklere gitmek olacağını ifade etti. Snow, ekonominin temel göstergelerinin mükemmel olduğunu düşündüğünü, yüksek üretim, düşük enflasyon, düşük faiz oranları gibi verilerin ekonominin uzun vadeli eğilim çizgisinin çok üstündeki hızlarda büyümeyi sürdüreceğini gösterdiğini söyledi.

ABD'de açıklanan bir diğer önemli ekonomik veri, tüketici güven endeksi oldu. Aralık ayında 102.7 düzeyinde bulunan endeks, ocak ayında piyasadaki hafif gerileme beklentisinin aksine, 103.4 düzeyine yükseldi. Buna karşılık bazı analistler endeksin beklentilerle ilgili bileşenindeki 100.7'den 98.4'e gerilemeye dikkat çekmişlerse de, açıklanan rakamın da yeterince olumlu olduğunu kaydettiler.

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan bir rapora göre, Avrupa Birliği'nin, 2010 yılında dünyanın en dinamik ve rekabetçi ekonomisi olma hedefinin gerçekleşmesi, giderek zora giriyor. Rapor, ülkelerin

geniş ekonomik politika ana hatlarını (BEPG) gerçekleştirmedeki başarı derecesini değerlendiriyor ve aynı zamanda kamu finansmanlarının kısa ve uzun vadedeki sağlığını irdeliyor. Komisyon raporunda, "Şu andaki reform hızıyla 2003-2005 BEPG'lerinin eksiksiz uygulanmasının sağlanamayacağı ve dolayısıyla Lizbon hedeflerinin de tümüyle gerçekleşmesinin zora gireceği açıkça görülmektedir" denildi. Söz konusu hedefler arasında, 2010 yılına kadar AB içi ortalama istihdam oranının yüzde 70'e çıkarılması da bulunuyor.

AB'nin gerçekleştirmekte zorlandığı bir başka hedef de, istihdam piyasasına nispeten büyük yaşta çalışanları çekmek. Bu alanda başarısızlık, giderek yaşanan nüfusların kamu finansmanı üzerinde artan bir yük oluşturması nedeniyle, uzun vadede bütçeler açısından ağır sonuçlar doğurabilir.

Araştırma-geliştirme alanlarındaki harcamalar da, GSYİH'nin yüzde üçü olarak belirlenmiş olan AB hedefinin altında kalıyor. Ayrıca AB üyelerinin pek çoğu, AB yasalarının uygulanması için kendi ulusal mevzuatlarında gerekli değişikliklerin yapılmasında da fazla çaba göstermiyorlar.

Alman ekonomisi son yılların en iyi performansına ulaştı. Almanya, 2004'te son 4 yılın en yüksek büyüme oranıyla yüzde 1.7 oranında büyüdü. Almanya'nın ticaret fazlası 2004'te yüzde 19.8'lik artışla 155 milyar 600 milyon euroya yükselerek rekor kırdı. Geçen yıl ihracatını yüzde 10 artışla 731 milyar euroya çıkartan Almanya'nın ithalatı ise yüzde 7.7 artışla 575 milyar euroda

kaldı. 2003 yılında ABD'yi geride bırakarak dünya ihracat şampiyonu unvanını kazanan Almanya, petrol fiyatlarının yükselmesi ve euronun dolar karşısında önemli oranda değerlenmesine rağmen 2004 yılında da ihracat birinciliğini korumayı başarmış oldu.

Son yılların en başarılı ekonomisi olan Çin alınan önlemlere rağmen soğumayı gerçekleştiremedi. Çin ekonomisi 2004 yılını yüzde 9.5'lik büyüme hızıyla tamamladı. Geçen yılki 9.1'lik düzeyi de geçen 2004 performansı ihracat artışına dayanıyor. İhracat yüzde 35 artışla 593 milyar dolara ulaştı. Gayri Safi Milli Hasıla ise 1.6 trilyon dolar oldu. Çin'de sabit sermaye yatırımlarındaki artış yüzde 25.8 olurken, perakende satışlardaki yükseliş ise yüzde 13.3 oldu.

Çin halen dünyanın en fazla bakır tüketen ülkesi konumunda, petrol ve alüminyumda dünya ikincisi durumunda. Hükümet, ülke ekonomisini soğutmak amacıyla aralarında çelik, otomotiv ve metal sektöründeki kamu yatırımlarını azaltarak, kalkınmada öncelikli bölgeler dışında yeni projeleri onaylamayı durdurdu.

Dünya Bankası yayınladığı raporda, tarım sektöründe yoksulluğun azaltılması için serbest ticaret önerdi. Raporda, sanayileşmiş ülkelerin uyguladığı korumacılığın, yoksul ülkelerin yaşam seviyelerinin iyileştirilmelerini engellediği görüşü yer aldı. Gelişmiş ülkelerin kendi tarım sektörlerini korumak için yaptıkları yüksek oranlı teşvikler ayrıntılı bir şekilde yer aldı.

Bütçe Gerçekleşmeleri

Bazı Konsolide Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	Ocak-Aralık (Trilyon)			Reel Artış (Enflasyondan Arındırılmış)*	2004 Yılı Bütçe Hedefi
	2003	2004	Artış (yüzde)		
Gelirler	100.250	109.887	9.61	0.26	104.109
Genel Bütçe Gelirleri	98.559	108.074	9.65	0.30	103.309
Vergi Gelirleri	84.316	90.093	6.85	-2.25	88.893
Gelirden Alınan Vergiler	25.716	26.558	3.27	-5.53	25.210
Gelir Vergisi	17.064	17.844	4.57	-4.34	16.679
GVK Göre Alınan Geçici Vergi	544	706	29.7	18.6	
Kurumlar Vergisi	8.645	8.715	0.80	-7.79	8.531
KVK Göre Alınan Geçici Vergi	6.895	8.061	16.9	6.93	
Mülkiyet Üzerinden Alınan V.	-	1.478	-	-	1.376
Motorlu Taşıtlar Vergisi	1.206	1.383	14.6	4.82	935
Mal ve Hizmetlerden Alınan V.	43.927	41.406	-5.73	-13.7	43.439
Dahilde Alınan KDV	15.390	11.760	-23.5	-30.0	13.320
Özel Tüketim Vergisi	22.299	26.070	16.9	6.93	26.878
Banka ve Sigorta Muameleleri V.	1.160	1.423	22.6	12.1	1.276
Özel İletişim Vergisi	1.048	184	-82.4	-83.9	
Özel İşlem Vergisi	664	102	-84.6	-85.9	
Dış Ticarettten Alınan Vergiler	12.579	16.936	34.6	23.1	15.382
İthalde Alınan KDV	11.642	15.657	34.4	22.9	14.346
Vergi Dışı Normal Gelirler	10.223	17.065	66.9	52.6	13.913
Katma Bütçe Gelirleri	1.692	1.813	7.15	-1.98	800
Harcamalar	140.455	140.200	-0.18	-8.69	149.945

*Hesaplama TÜFE yüzde 9.32 olarak alınmıştır.

EKONOMİK VERİLER

	2004	2003	2002	2001	2000	1999
GSMH (Cari fiyatlarla Trilyon TL)		356.681	275.032	176.484	125.596	78.283
GSMH (milyon dolar)		239.219	179.898	145.693	200.002	185.267
GSMH (Değişim Hızı 1987 fiyatlarıyla %)		5.9	7.9	-9.5	6.3	-6.1
Kişi başına GSMH (ABD Doları)		3.383	2.598	2.123	2.965	2.879
Üretim Endeksi		109.0	100.5	92,1	101	95.6
Toplam İhracat (Milyon/Dolar)	62.774	46.877	35.081	31.334	27.775	26.587
Toplam İthalat (Milyon/Dolar)	97.161	68.734	50.832	41.399	54.503	40.671
Dış Ticaret Dengesi (Milyon/Dolar)	-34.388	-21.856	-15.751	-10.065	-26.728	-14.084
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı %	64.6	68.2	69.0	75.7	51.0	65.4
İşsizlik Oranı (%)		10.3	10.6	8.5	6.6	7.7
İç Borç Stoku (Trilyon TL)	224.483	194.387	149.869	122.157	36.421	23.005
Dış Borç Stoku (Milyon/Dolar Yeni Tanım)	153.160	145.805	130.353	895	118.802	103.025
Konsolide Bütçe Dış Borç Stoku (Milyon/Dolar)	68.400	63.408	56.830	38.760	39.522	34.580
Cari İşlemler Dengesi (Milyon/Dolar)		-6.808	-1.789	3.390	-9.819	-1.360

(Bin YTL)	2005		2004		2003
	14 Ocak	7 Ocak	31 Aralık	16 Ocak	26 Aralık
Emisyon	15.037.134	13.782.354	13.465.237	12.245.803	10.844.508
Para Arzı					
- M1	29.454.416	27.017.905	29.469.070	24.063.436	21.564.149
- M2	109.933.612	108.153.864	109.344.449	89.675.138	80.922.936
- M3	117.563.909	114.221.186	116.597.637	94.953.858	86.565.043
Yurtiçi Kaynaklı YTL. Mevduat	102.346.457	101.093.559	103.240.239	83.623.593	75.677.074
- Vadeli Tasarruf	67.155.206	67.681.147	66.705.794	55.389.061	50.174.043
- Vadesiz Tasarruf	8.390.364	6.756.108	8.348.626	7.769.767	5.853.366
- Vadeli Ticari	13.323.990	13.454.812	13.169.585	10.222.641	9.184.744
- Vadesiz Ticari	7.803.193	7.648.810	8.671.897	5.453.783	5.580.690
- Resmi Mevduat	5.673.704	5.552.682	6.344.337	4.788.341	4.884.231
Kredi Stoku	81.722.376	81.572.841	82.514.275	52.090.200	51.748.279
- Tüm Banka Kredileri	81.429.152	81.270.541	82.211.975	52.090.200	51.748.279
- M.B. Kredileri	293.224	302.300	302.300	0	0
Bank. El. Tah. ve Bono	115.513.368	114.018.305	113.944.740	102.598.530	97.459.504

Mevzuat Değişiklikleri

- 02 Ocak 2005** - 2004 Yılı Kamu İhale Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ
- 03 Ocak 2005** - Değerli Kağıtlar Kanunu Genel Tebliği (Seri No:22)
- Harçlar Kanunu Genel Tebliği (Seri No:46)
- 06 Ocak 2005** - Elektronik İmza Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik.
- Elektronik İmza İle İlgili Süreçlere ve Teknik Kriterlere İlişkin Tebliğ
- 09 Ocak 2005** - 2004 Yılı Kamu İhale Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ
- 11 Ocak 2005** - Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanuna İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No:2005/1)
- 12 Ocak 2005** - Tahsilat Genel Tebliği (Seri No: 433)
- 15 Ocak 2005** - Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 288)
- Stoklara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 2) Hakkında Tebliğ (Sıra No: 3)
- 16 Ocak 2005** - Yeminli Mali Müşavirlik ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınav Yönetmeliği
- Finansal Tabloların Hazırlanma ve Sunulma Esaslarına İlişkin Kavramsal Çerçeve Hakkında Tebliğ (Sıra No: 1)
- Finansal Tabloların Sunuluşuna İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 1) Hakkında Tebliğ (Sıra No: 2)
- 18 Ocak 2005** - Nakit Akış Tablolarına İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 7) Hakkında Tebliğ (Sıra No: 4)
- 19 Ocak 2005** - Katma Değer Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 93)
- 28 Ocak 2005** - Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 344)

Vergi Takvimi

- 07.02.2005** - Ocak 2005 Dönemi Çeklere Ait Değerli Kağıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 09.02.2005** - 16-31 Ocak Dönemine Ait Noterlerce Yap. Makbuz Karşılığı Öde. Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödenmesi
- 10.02.2005** - Ekim-Kasım-Aralık 2004 Dönemine ait Gelir Geçici Verginin Beyanı.
- 10.02.2005** - Ekim-Kasım-Aralık 2004 Dönemine ait Kurum Geçici Verginin Beyanı.
- 10.02.2005** - 16-31 Ocak Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.02.2005** - Ocak 2005 Dönemine Ait Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 15.02.2005** - Ocak 2005 Dönemi Özel İletişim Vergisi Beyanı ve ödenmesi
- 15.02.2005** - Basit Usulde Vergilendirilen Mükelleflerin Gelir Vergisi Beyanı.
- 15.02.2005** - Ocak 2005 Dönemine Ait Gider Vergilerinin (BSMV) Beyanı ve Ödenmesi
- 15.02.2005** - Ocak 2005 Dönemine Ait Motorlu Taşıt Araçlarına İlişkin Özel Tüketim Vergisi (Tescile Tabi Olmayanlar) Beyanı ve Ödenmesi
- 15.02.2005** - Ocak 2005 Dönemine Ait Kolalı Gazoz, Alkollü İçecekler ve Tütün Mamüllerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.02.2005** - Ocak 2005 Dönemine Ait Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 17.02.2005** - Ekim-Kasım-Aralık 2004 Dönemine Ait Kurum Geçici Verginin Ödenmesi.
- 17.02.2005** - Ekim-Kasım-Aralık 2004 Dönemine Ait Gelir Geçici Verginin Ödenmesi.
- 20.02.2005** - Yarışma ve Çekilişler ile Futbol Müسابakalarına Ait Müşterek Bahislerle İlgili Veraset ve İntikal Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 21.02.2005** - Ocak 2005 Dönemine Ait Damga Vergisinin Beyanı
- 21.02.2005** - Ocak 2005 Dönemine Ait Katma Değer Vergisinin Beyanı
- 21.02.2005** - İlan ve Reklam Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 21.02.2005** - Ocak 2005 Dönemine Ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Beyanı
- 21.02.2005** - Ocak 2005 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Beyanı
- 24.02.2005** - 1-15 Şubat Dönemine Ait Noterlerce Yap. Makbuz Karşılığı Öde. Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödenmesi
- 25.02.2005** - 1-15 Şubat Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 28.02.2005** - Ocak 2005 Dönemine Ait Katma Değer Vergisinin ödenmesi
- 28.02.2005** - Ocak 2005 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Ödenmesi
- 28.02.2005** - Ocak 2005 Dönemine Ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Ödenmesi
- 28.02.2005** - Ocak 2005 Dönemine Ait Damga Vergisinin Ödenmesi
- 28.02.2005** - Diğer Ücretlerin Gelir Vergisi 1. Taksit Ödenmesi.
- 28.02.2005** - 4811 Sayılı Vergi Barışı Kanunu' na Göre Taksit Ödenmesi.
- 28.02.2005** - Basit Usulde Vergilendirilen Mükelleflerin Gelir Vergisi 1. Taksit Ödenmesi

BİLANÇO

Ocak 2005
Kronoloji

- 01 Ocak** Türkiye sorunsuz bir şekilde YTL'ye geçti.
- 02 Ocak** Güney Asya'daki tsunami felaketinin ardından bölgede susuzluk ve açlık baş gösterdi.
- 03 Ocak** CHP Yüksek Disiplin Kurulu Mustafa Sarıgül'ün ihraç istemini reddetti. Baykal olağanüstü kurultay kararı aldı.
- 04 Ocak** Bulgaristan'da yakalanan banka hortumcusu Murat Demirel ülkeyi terk etmemek kaydıyla serbest bıraktıldı.
- 05 Ocak** TÜPRAŞ rafineri çıkış fiyatını benzinde yüzde 4.7, fueloilde yüzde 9 düşürdü.
- 06 Ocak** Özel Kuvvetler Komutanlığı'ndaki yolsuzluk iddiasıyla tutuklu yargılanan müteahhit Özmen, eski MGK Genel Sekreteri Orgeneral Kılınç'a 150 bin dolar borç verdiğini açıkladı.
- 07 Ocak** Bulgaristan'dan sınırışı edilen Mural Demirel mahkemede çok sayıda ilaç içerek hasteneye kaldırıldı.
- 08 Ocak** İsrail işgali altındaki Filistin'liler yeni Başkanlarını belirlemek için sandık başına gittiler
- 09 Ocak** Dünya Bankası Türkiye Direktörü Vorkink, AB katılım müzakereleri çerçevesindeki koşulların yerine getirilmesi halinde Türkiye'nin IMF desteğine ihtiyacının kalmayacağını söyledi.
- 10 Ocak** Başbakan Erdoğan çok sayıda iş adamıyla birlikte Rusya'ya gitti.
- 11 Ocak** Merkez Bankası gecelik borçlanma faiz oranını yüzde 18'den 17'ye indirdi.
- 12 Ocak** TÜPRAŞ benzinin rafineri çıkış fiyatını yüzde 12 artırdı.
- 13 Ocak** TÜSİAD Başkanlık sistemine karşı olduğunu açıkladı.
- 14 Ocak** Hazine'nin 20 yıl vadeli euro tahvillerine 35 ülkeden 13 milyar dolarlık talep geldi. 2 milyar dolarlık satışla tek kalemde en büyük borçlanma gerçekleşti.
- 15 Ocak** Filistin'in yeni lideri Mahmud Abbas and içerek görevine başladı.
- 16 Ocak** Merkez Bankası Başkanı Serdengeçti Türkiye'de dövizden para kazanma döneminin bittiğini söyledi.
- 17 Ocak** Çukurova Grubu ve Koç Holding Yapı Kredi hisseleri için görüşmelere başladıklarını açıkladı.
- 18 Ocak** Başbakan Erdoğan tarıma 2005 yılında 2.5 milyar YTL kaynak aktarılacağını açıkladı.
- 19 Ocak** Kapatılmasına karar verilen SEKA İzmit Fabrikası'nda çalışan 734 işçi kendilerini fabrikaya hapsetti.
- 20 Ocak** ABD'de Başkan Bush yemin ederek ikinci dönem için görevine başladı.
- 21 Ocak** Irak'ta seçimlerin yaklaşmasıyla saldırılar arttı. Şii camisine yapılan bombalı saldırıda 15 kişi öldü 39 kişi yaralandı.
- 22 Ocak** MASAK'a 2004 yılında 283 şüpheli işlem bildiriminde bulunduğu açıklandı.
- 23 Ocak** Uluslararası Finans Enstitüsü Türkiye'ye 2005 yılında 276 milyar dolarlık yabancı sermaye geleceğini açıkladı.
- 24 Ocak** Hakkari ve çevresinde en büyüğü 5.5 olan 8 deprem meydana geldi.
- 25 Ocak** Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi, Azerbaycan'ın topraklarının bir kısmını işgal altında bulunan Ermenistan'ı uyardı.
- 26 Ocak** Genel Kurmay ikinci başkanı Başbuğ, Kerkük'ün özel statüsünün korunmasının Türkiye için hayati önemde olduğunu söyledi.
- 27 Ocak** Ankara 9. İdare Mahkemesi İzmit SEKA Fabrikası'nın kapatılması kararını durdurdu.
- 28 Ocak** Procten and Gamble 57 milyar dolarlık bir anlaşmayla Gillette'i satın aldı.
- 29 Ocak** Yumruk ve tekmelerin konuştuğu CHP kurultayında Baykal 674, Sarıgül 460 oy aldı. Baykal yeniden Genel Başkanlığa seçildi.
- 30 Ocak** Irak'ta Saddam'ın devrilmesinden sonra silahların gölgesinde seçim yapıldı.
- 31 Ocak** Koç Grubu, Çukurova'nın Yapı Kredi Bankası'ndaki yüzde 57.4 hissesini 1.2 milyar Euro'ya satın aldı.